МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ
ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН

Магистерски труд

„ Државјанството како инструмент на меѓународното право,компарација на други државјанства во светот “

Ментор:
Проф.д-р Оливера Крстевска

Кандидат:
Цветко Наумовски

Бр.на индекс:197002

Свети Николе

2020

Содржина

Апстракт 4

Вовед 6

Глава 1- Поим и дефинирање на државјанството 8

1.1 Правна природа и историски развиток на државјанството 10

1.2 Државјанство во внатрешно и меѓународно право 13

1.3 Државјанство на физички лица и промена на суверенитетот на територијата 16

1.4 Извори на правото за државјанството во Р. Македонија 17

1.5 Конвенција за државјанство 18

1.6 Толкување на законот за државјанство на Република Северна Македонија 20

Глава 2-Принципи на стекнување државјанство 27

2.1 Брачна врска како релевантен фактор за стекнување на државјанство 28

2.2 Апатриди, бипатриди и полипатриди 29

Глава 3-Начини на стекнување на државјанство во Република Македонија 30

3.1 Постапки за стекнување државјанство на РМ 34

3.2 Признаени бегалци и лица без државјанство 42

3.3 Начини на стекнување на државјанство во Република Македонија 44

Глава 4- Други видови стекнување и видови државјанство 45

4.1 Стекнување државјанство во сојузни држави 45

4.2 Начини на стекнување на државјанство во други земји 45

4.3 Видови на државјанства 46

4.4 Препознавање и заштита на лица без државјанство 47

4.5 Двојно државјанство 48

Глава 5- Државјанства на други држави 50

5.1 Државјанство на Република Србија 51

5.2 Државјанство на Република Бугарија 66

5.3 Државјанство на Република Русија 80

Заключок 96

Користена литература: 98

Апстракт

Државјанството во основа има обележје на правна категорија која се однесува на луѓе кои припаѓаат кон една државна заедница, а со себе повлекува права но и обрврски. Тоа настанало во период кога веќе имаме оформување на првите држави, и претставува привилегија за еден народ или заедница или поединци.

Голем број држави во светот, на државјаството гледаат како на нешто што ги разликува од луѓето на други држави. Токму од тие причини процедурите за добивање на државјанство од држава во држава се разликуваат од критериумите кои се пропишани со законодавството на соодветна држава.

Државјанството претставува едно од основните човекови права и од него произлегуваат голем број поволности. Така ако немаме државјанство во некоја од западните земји не можеме да работиме во тие земји. Процедурите се многу сложени за добивање на државјанство во најразвинеите земји од проста причини зашто многу луѓе едноставно сакаат да се отселат или пак да живеат и работат во некоја од западните земји, САД, Канада, Австралија , Нов Зеланд и слично.

Клучни зборови: државјанство, држави, народ, права, привелегии, постапки, начини, процедури.

Abstract

Citizenship basically has a legal category mark that refers to people belonging to a state union, and with it entails rights and obligations. It occurred at a time when we already have the formation of the first states, and it is a privilege for one nation or community or individuals.

A number of countries in the world see the statehood as something that distinguishes them from people of other countries. It is for these reasons that the procedures for obtaining citizenship from a country to state differ from the criteria prescribed by the legislation of the respective country.

Citizenship is one of the fundamental human rights and many benefits come from it. So if we do not have citizenship in any of the western countries, we cannot work in those countries. Procedures are very complex for obtaining citizenship in the most developed countries for simple reasons because many people simply want to leave or live and work in some of the western countries, the United States, Canada, Australia, New Zealand and the like.

Keywords**:** citizenship, states, people, rights, privileges, procedures, ways, procedures.

Вовед

Секоја држава ја регулира областа на приватното право на нејзините граѓани со давањето на право на државјаните кои се родиле и живеат во неа. Исто така, со правото на државјанство може да се стекнат и оние лица кои гинисполнуваат законстките процедури на една земја, па и конкретно речено на нашата држава Република Македонија.

Сите ние кои сме државјани на некоја држава обично ги земаме здраво за готово правата и обврските кои за нас произлегуваат од држајанството. Повеќето од нас се во можност да ги запишат децата во училиште, да побараме лекарска помош кога сме болни, да се пријавиме на натпревар за работа, кога мораме да гласаме на парламентарни избори.

Чувствуваме дека имаме своја улога во државата во која живееме, да припаѓаме на нешто значително поголемо од нас самите. Без државјанство лицето не може да гласа на избори во државата во која живее, не може да поднесе барање за издавање на патни документи, не може да склучи брак. Лицата без државјанство кои се наоѓаат надвор од државата на потекло или бившо постојано престојувалиште, понекогаш можат да бидат и подолго време задржани во прифатилишта за незаконски мигранти од затворен тип. На поединците кои не можат да докажат правна поврзаност со државата често им се ускратени и најосновните човекови права, како што се право на образование, медицинска помош и вработување.

Регулирањето на државјанството е од исклучително значење како за државата, така и за поединците. Тоа е појдовна основа за креирање на социјална, економска и политичка состојба на нејзината територија, на која државјаните истваруваат најширок спектар на граѓански права загарантирани со највисок правен акт.

Според таа правна и политичка содржина, државјанството се разликувало во разни епохи на општествено политичкиот развој. Поединецот во апсолутистичките системи бил само поданик, односно објект на државната власт, додека во граѓанските демократски друштва тој станува граѓанин и добива и формални права. На европскиот континент Големата француска револуција, заедно со рушењето на стариот режим,

изразот поданик го заменила со изразот граѓанин и со тоа го осветлила патот кон сфаќање на поимот државјанство.

Правната теорија настојува да ги дефинира принципите според кои државите се раководат при уредување на ова прашање. Во реалноста нема изедначување, бидејќи секоја држава суверено одлучува кој и под кои услови може да стане државјанин и како може тоа државјанство да му престане. Можат да се издвојат принципите за стекнување државјанство, како што се крвна врска, место на раѓање, престојување, брачна заедница и друго, при што скоро и да нема земја која не ги комбинира.

Во овој труд ќе се обидеме да ги разработиме тематските целини за државјанството како правна категорија која е регулирана со највисокиот законски документ на државата, а тоа е Уставот на Република Македонија. Во него декларативно се наведени дел од правата кои произлегуваат за државјанството. Поконкретно тоа е регулирано со посебен законски акт, а тоа е Законот за државјанство кој во Република Македонија беше донесен во текот на 1992 година. Тој е дел од основните закони во нашата држава кој се однесува на регулирањето на правото на државјанство.

Исто така, ќе ги разработиме државјанствата на неколку држави, како: Република Србија, Република Бугарија и Република Русија. Ќе видиме кои се нивните услови за здобивање со државјанство, ќе ги толкуваме нивните закони за државјанство, со цел да направиме компарација со нашиот закон за државјанство.

Глава 1-Поим и дефинирање на државјанството

Поимот државјанство, етимолошки има корени од латинскиот јазик, а генерално означува врска помеѓу државата и поединецот. Државите меѓусебно се разликуваат во однос на појмовното одредување на државјанството, а дистинцијата се темели на разликата помеѓу персоналното и територијалното важење на правниот поредок.

Во државите кои го примиле римското право, државјанството претставува правен статус на поединецот. Статусот повлекува одредени права и должности кои се независни од волјата на поединецот. Уште од средниот век, во земјите со контитентален правен систем, се провлекува мислата дека слободен човек со себе го носи и своето право. Од друга страна, во англосаксонски држави, државјанството претставува територијална врска помеѓу физичко лице и државата.

Најголем број на човекови права кои се гарантирани со устав, ги уживаат сите граѓани како дел од одредена општествена и државна заедница. Во групата на човековите права постојат некои права и слободи кои ги уживаат само државјаните на конкретната државна заедница, па поради тоа е важно да се види на кои начини во уставите се уредува државјнаството и какво влијание има статусот на државјанин на човековите права.

Поимот државјанин има две значења. Во првото значење поимот државјанин одредува припадност на поединци на конкретна државна заедница, а по второто значење ни одредува лице, кое е начелно сведено на политички права. Уставно правно гледано, двете функции имаат големо значење.

Правото на државјанство се гарантира со декларација на Организацијата на Обединетите нации (член 15) каде се прокламира правото на секој човек на едно државјанство и каде се забранува секое замоволно одземање на државјанството како и ускратување на правото на државјанство, а во него се содржани одредбите и правото на секое дете за стекнување на државјанството. Сите меѓународни документи имаат за цел гарантирање на правата на едно државјанство со цел да се избегне можност некои лица

да бидат бипатриди (лица кои имаат двојно државјанство) или апатриди (лица без државјанство)[1].

Според дефиницијата ,државјанството е збир на определени овластувања и задолженија кои се воспоставуваат помеѓу државата и оние поединци што се припадници на определена државна заедница.

Државјанството кај нас е регулирано како со Меѓународното приватно право така и со национален закон. Законот за државјанство е донесен 1992 година. Според македонскиот речник, државјанство значи припадност кон определена држава. [2]

Значи, државјанството е правна врска помеѓу одреден субјект и државата. Во рамките на националното уредување и меѓународни стандарди не постои единствен систем во меѓународното право по прашањето за условите за начинот и губењето на државјанството. Кога странец е субјект во некој правен однос, тоа иницира низа прашања, од тоа кој орган е меѓународно надлежен, а што во формална смисла кореспондира со достапност на некое приватно право кое го одредува странецот, во правец на меродавно право за одреден приватноправен однос со елементот на странско[3].

Државјанството е важна врска (однос) врз чија основа се одредува припадност на едно лице на една држава[4]. Припадноста на лицето на одредена држава преку јавно правна положба во рамките на државјанството, претставува врска која лицето ја остварува кон државата во однос на политички, приватни, културни, економски и други права. „Државјанството е припадност на поединец, домашен државјанин, одреден со државно правен поредок, кој од една страна, се гледа во обврските кои ги има кон неа, а од друга страна, во тоа што е формално правно му се достапни сите права кои тој правен поредок ги познава, при што некои се стекнуваат автоматски, а други по општи услови еднакви за сите.“[5]

Суштински однос се остварува преку постоење на однос во кој одредено лице се идентификува според државата. Обемот на правата и обврските кои му ги дава државата, се гарантирани со највисоки уставно правни и меѓународни документи.

[1] Бреоња, Б., Право на државјанство, Загреб 2015
[2] http://www.mfa.gov.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=127&Itemid=543&lang=mk
[3] Bulic, F., Sticanje I gubitak drzavjanstva u Srbiji u pogledu stranaca, Beograd, 2007
[4] Varadi, T., Medjunarodno privatno pravo, Beograd 2012
[5] Vodinelic, Uvog u gradjansko pravo, Beograd 2007

Секоја држава по прашањето на доделување државјанство суверено се однесува кон тој проблем и самостојно го уредува, не постои единствена инификација за решавање на ова прашање.

Основна содржина на проблемот е кога во рамките на стекнување на државјанство се појавува странски елемент кој како меродавно право ќе се примени во конкретниот случај. Лицата кои немаат статус на домашни државјани, без разлика дали се странски државјани или апатриди се нарекуваат странци. Положбата на странците во минатото била изразено неповолна. Во робовладетелскиот период не им бил доволен брак со домашен државјанин, немале право ниту можеле да стекнуваат имотни права, им бил забранет пристап до домашни судови. Слична ситуацијата била и во времето на феудализмот иако во тој период дошло до благо подобрување на нивниот статус, што радикално е променето со француската револуција.

1.1 Правна природа и историски развиток на државјанството

Како посебен правен однос помеѓу поединецот и државата, државјанството започнува да се уредува кон крајот на 18 и почетокот на 19 век и тоа со нормите на граѓанско право. Посебни одредби за државјанството се содржеле во францускиот Граѓански законик од 1804 година, во австрискиот законик од 1811 година. Нормирањето на државјанството со посебен закон следувало како резултат на сфаќање на државјанството како јавно правен однос и напуштање на сфаќањата за државјанство како приватно правен однос, иако и денес има земји во кои материјата на државјанство се содржи во граѓанскиот законик.

Во поединечни земји нормите кои се однесуваат на државјанството се наоѓаа во законите кои ја регулираат граѓанската материја, на пример во Белгија. Поради својата важност оваа материја се сведува и во уставно правни прашања и во многу земји, одредбите за државјанството се содржани и во уставите, како што е случај со Уставот на Либиската Арапска Република од 1951 година, Уставот на Нигерија од 1963 година, Уставот на Република Уругвај ид 1967 година[6].

[6] Упоредни и историјски поглед на принципе стицања и престанка државјанства, МУП Србија, 2016

Посебноста и важноста на правната врска која врз основа на државјанството се создава помеѓу поединец и држава, наметнува потреба за нејзино темелно и прецизно правно тегулирање. Затоа во рамките на секоја држава се создаваат посебни правни правила по чиј пат, државата, секоја за себе, самостојно регулира според сопствено сфаќање и наоѓање, општи и посебни прашања за државјанството, а посебно оние од кои зависи кои лица и под кои услови ќе ги смета за свои државјани, односно под кои услови поединечни лица престануваат да бидат нејзини државјани.

Поимот државјанство, треба да се разликува од поимот националност. Националност означува припадност на поединецот кон одреден народ. Секој народ има свои сонародници кои не мора да имаат сите исто државјанство. Националноста е етнички поим и со него се креира однос кој е траен по својот карактер.

Трите основни карактеристики на државата се населението, територијата и границите. Овде не интересира само населението и тоа неговата поврзаност со државата. За да ја дознаеме поврзаноста помеѓу државата и лицата кои што живеат во неа, потребно е да знаеме многу фактори и институти кои штои влијаат на таа поврзаност.

Еден таков институт е **државјанството** којшто представува многу значаен феномен како за државите, така и за меѓународната заедница воопшто. Државјанството кај нас е регулирано како со Меѓународното приватно право така и со национален закон Законот за државјанство донесен од страна на Собранието на Република Македонија во 1992 год.

За да дојдеме до поимот за државјанство потребно е прво да ја знаеме неговата правна природа. Има група на автори кои што сметаат дека државјанството е договор помеѓу поединецот и државата, и тоа адхензионен договор, каде што условите ги диктира државата а поединецот само волево ги прифаќа, меѓутоа оваа сфаќање не е издржано и е побиено од страна на Маркс. Има уште едно сфаќање коешто тврди дека државјанството е политичка и духовна врска помеѓу поединецот и државата, меѓутоа и оваа сфаќање не е издржано затоа што се смета дека поимите политичка и духовна се неодредени.

Па така на крај група на автори сметаат дека државјанството е правна и политичка врска помеѓу поединецот и државата, од која што врска произлегуваат права и обврски за самиот поединец. Тоа е правна врска затоа што е уредено со

едностран акт-Устав и закон. Во законот се наведени условите (како што подоле ќе видиме) за добивање и губење на државјанството, последиците од престанокот на државјанството и друго.

Според определувањето на определени категории на права , правото на државјанство има правна категорија и е регулирано со посебни законски и подзаконски акти.

Тоа во Република Македонија е направено со Законот за државјанство кој во општите одредби има два члена, во кои накратко ги определува начинот на утврдување на правото на државјанство па така :

- Во Член 1 се вели: Со овој закон се уредуваат начинот и условите за стекнување и престанување на државјанството на Република Македонија, утврдување на државјанството, надлежниот државен орган за решавање на овие случаи, докажување на државјанството и водење на евиденција на државјаните на Република Македонија. Државјанството е правна врска меѓу лицата и државата и не го означува етничкото потекло на лицата.
- Во Член 2 е наведено дека: Државјанин на Република Македонија може да има и државјанство на друга држава. Државјанин на Република Македонија кој има државјанство на друга држава, во Република Македонија се смета исклучиво за државјанин на Република Македонија, ако со меѓународен договор не е поинаку определено.

  Од овие два члена и од следните може да се каже дека државјанството има правна природа и е регулирано според меѓународните и европките законски стандарди.[7]

Државјанството е политички детерминирано, поради тоа што државата одлучува кој може, а кој не може да биде државјанин. Често таа одлука нема демократска база и исклучува луѓе според раса, ентитет, религија и друго. Државјанството исто може да се согледа како обид за промена на постоечките релации на моќ. Поради тоа, тоа може да се интерпретира како категорија која овозможува демократија или демократија на нов тип. Демократско државјанство третира луѓе како индивидуаи со еднакви права на земјата. Демократија е политички принцип кој

[7] Закон за државјанство

вклучува плурализам, различност и хетерогеност. Ако државата е изградена врз основа на тие принципи, тоа значи дека таа препознава различности[8].

1.2Државјанство во внатрешно и меѓународно право

Нормативното регулирање на државјанството денес претставува утврдување на граници на суверенитет во услови на зголемена меѓузависност. Ограничувањето на негативната содржина на суверенитетот, односно самостојност vis a vis друга држава и позитивни кои соччинуваат ексклузивни компетенции на државнат авласт на територијата, произегувајќи од постоење на таканаречени конкурентски надлежности.

Фундаменталното ограничување кое меѓународниот правен поредок го воспоставува се однесува на принципот по кој сите држави се автономни по прашањето на правно уредување на сопственото државјанство. Државите не се врзани со внатрашна надлежност на другите држави, слободно да пропишуваат колизиони норми за државјанство на лица на својата територија, но се во границите на правилата, врзани за општп прифатените начини на стекнување и престанување на државјанството.

Државјанството традиционално се стекнува преку оригиналните и дериватни начини на стекнување на државјанство, во зависност од факторите од кои внатрешното законодавство тргнува во регулирање на материјата државјанство. Во меѓународните правни рамки, прифатен е принципот регулирањето на државјанството да спаѓа во област на домашна надлежност. Овој принцип начелно е во согласност со принципите содржани во Декларацијата за начела на меѓународното право за пријателски односи и соработка на државите во согласност со Повелбата на ОН од 1970 година, според која државите се должни да не интервенираат во работи кои спаѓаат во внатрешна надлежност на друга држава.

Но, неинтеревенцијата и немешањето на другите држави во внатрешните работи на други држави, не значи дека границите на националниот закон за државјанство не се утврдени со меѓународното право. На ограничување на правилата за domain reserve

[8] Zlatkovic, J., Drzavljanstvo, nacionalni identitet I migracije, Revija za sociologiju, 2001

укажала и меѓународната јурисприденција помеѓу две светски војни. Најавторитативен став по прашањето за меѓународно правно регулирање на државјанството на физички лица го истакнал Постојаниот суд за меѓународна правда. Тој со советодавно мислење по повод државјанството во Тунис и Мароко, потврдил дека прашањето за исклучива надлежност на државата е релативно прашање во зависност од развојот на меѓународните односи и во однос на прашањата кои не се регулирани со меѓународното право, државите користејќи ги своите дискрециони овластувања можат да бидат ограничени со обврските преземени во однос на другите држави, со што и нивната јурисдикција е ограничена со правилата на меѓународно право[9].

Слични пристапи се инкорпорирани и во некои меѓународни правни инструменти. Пример, во член 2 на нацрт Конвенцијата за државјанство на Харвардското правно училиште, потврдено е дека државата во поглед на утврдување на државјанството не е неограничена. Во член 1 од Хашката конвенција за одредени прашања, за законот од државјанство од 1930 година, пропишано е дека секоја држава има право да го уредува својот закон, кој е нејзин државјанин, но дека за другите држави состојбата е прифатлива во мера во која внатрашното право е во согласност со меѓународните конвенции, меѓународни обичаи и општо прифатени принципи за државјанството[10].

Споменатиот пристап бил посебно изразен после завршување на Втората светска војна, кога се издигнале човековите права. Од тогаш, начинот на кој државите го регулираат државјанството, не е веќе прашање за нивна надлежност, туку е прашање на остварување и заштита на човековите права на поединците како рефлексни субјекти на меѓународното право.

Преку воспоставување на правен режим на државјанството, уставите на различни држави денес даваат предност на државјанството како право на човекот. Правото на државјанство станало iustus titulus за остварување на други човекови права. Државјанството е едно од поимите со кои се занимава целиот свет и кај кој е нагласена зголемена грижа на меѓународната заедница. Мерилата кои државите би ги усвоиле и покрај општо прифатените правни стандарди за државјанството, би можеле да доведат до изигрување на прописите на другите држави.

[9] Research in International Law, Harvard Law School, American Journal of international Law
[10] Convention of certain questions to the conflict of nationality law, Hague

Националните правила за државјанството мора да бидат во симетрија со општите правила и принципи на меѓународното право. Можеби најдобар пример во тој поглед претставуваат принципите за стекнување на државјанство. Најприменлив во пракса е персоналниот пристап филијација, според кој државјанството се стекнува според државјанството на родителите и територијален принцип, според кој државјанството се стекнува со раѓање на подрачјето на државата[11].

Иако овие принципи не се пропишани со меѓународното обичајно право, сепак нивните граници на примена меѓународно правно се утврдени со меѓународни конвенции. Така, во член 12 од Хашката конвенција за одредени прашања во законот за државјанство од 1930 година, пропишано е дека правилото за стекнување на државјанство врз основа на раѓање на подрачје на државата, не се однесува автоматски на децата, лица кои уважуваат дипломатски имунитет.

Со точка II од Факултативниот протокол кој се однесува на стекнување државјанство со Виенската конвенција за дипломатски односи од 1961 година, пропишано е дека членовите на семејството, лица од дипломатска мисија кои немаат државјанство на државата која ги акредитира, не стекнуваат државјанство на таа држава со самото дејство на нејзиното законодавство[12].

За стекнување на државјанство во државата на престојување, меѓународното право бара постоење на намери за постојано живеење на територијата. Во одредени случаеви со резиденцијално присуство се бара и вршење на одредени деловни активности по чија основа лицата стекнуваат државјанство во државата во која престојуваат.

Ако една држава утврди дека одредено лице исполнува услови за стекнување на нејзино државјанство, тогаш сите други држави мора да го уважуваат тој факт. Во спротивно, доаѓа до несакани меѓународно правни импликации кои можат да повлечат мерки на реторзија. Ставот на меѓународната јуриспруденција по ова прашање е целосно одреден. Само во исклучителни ситуации, меѓународното право дозволува отстапување од наведените правила.

[11] Andrassy, J., Medjunarodno pravo, Skolska knjiga, Zagreb, 1990
[12] Vienna convention on diplomatic relations, United Nations Treaty Series

Разновидноста на основните мерила за стекнување на државјанство во пракса може да предизвика позитивен и негативен судир во законот за државјанство. Тоа е посебно видливо кај решенија со кои по сила на закон се менува правно граѓанскиот статус на поединците. Нормативната колизија на меѓународен план последично може да доведе до појава на двојно државјанство, повеќе државјанства, а во одредени случаеви и до без државјанство. Со цел избегнување на споменатите појави, државите одат кон регулирање на материјата државјанство.

1.3Државјанство на физички лица и промена на суверенитетот на територијата

Сукцесија настанува со промена на територијалниот суверенитет на државата. Стекнување, губење и промена на државјанството на физички лица, блиску е поврзано за сукцесивните промени, кои претставуваат замена на државата во поглед на одговорностите за меѓународно правни односи на територијата на која се однесува сукцесијата.

По повод меѓународно правно регулирање на правни последици од сукцесија, на државата во однос на државјанството, праксата покажала повеќе концептуални пристапи. Еден пристап тргнува од ставот дека со сукцесија на државата доаѓа до автоматска промена на државјанството на населението на територијата. Пристапот во главно е врзан за одамна напуштена територија во државата како објект по кој државата престанува по пат на освојување, анексија и субјугација.

За лица кои ќе прифатат да останат на територијата која преминала на државата сукцесор, се сметало дела претставуваат приапратници на територијата. Автоматската сукцесија на државјанство значела во пракса покорување преку премолчено служење на новиот суверен. Другиот пристап тргнува од тоа дека државата сукцесор со своите законски акти ги уредува сите прашања на државјанството. Државјанството на

државата сукцесор не се стекнува преку сукцесија на државата, туку преку државен акт со кој жителите на погодената територија се преведуваат во сопствени државјани[13].

Ни еден од споменатите пристапи не е повеќе применлив во пракса. Факт е дека меѓународните правила за сукцесија на државата во однос на државјанството останале нецелосни, а дека сеопфатната кодификација започнала неодамна, под закрила на Обединетите нации и некои европски организации.

1.4 Извори на правото за државјанството во Р. Македонија

ДРЖАВЈАНСТВО е правна врска меѓу Вас и државата и не го означува Вашето етничко потекло

Согласно Уставот, државјанството на Република Македонија (РМ) е уредено со закон и не може да се одземе. Законот со кој се уредува државјанството е Законот за државјанството од 1992 година изменет и дополнет со Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството од 2004 година.

[13] Feichenfeld, E., Encyclopedia at the social sciences

1.5 Конвенција за државјанство

Во Преамбулата на Конвенцијата за државјанство стои дека државите членки на Советот на Европа и другите држави потписнички на оваа Конвенција, сметаат дека целта на Советот на Европа е да се постигне поголемо единство помеѓу неговите членки. Имајќи ги во предвид бројните меѓународни инструменти кои се однесуваат на државјанството, повеќедржавјанството и бездржавјанството. Увидувајќи дека, во однос на прашањата за државјанството, треба да се земат предвир и легитимните интереси на државата и интересите на поединците. Со желба да го унапредуваат прогресивниот развој на правните начела кои се однесуваат на државјанството како и нивното усвојување во националното законодавство и со желба да ги избегнат, колку што е можно, случаите за бездржавјанството. Со желба да ја избегнат дискриминацијата во прашањата за државјанството.Свесни за правото на почитување на семејниот живот како што е предвидено во член 8 од Конвенцијата за заштита на човековите прави и основни слободи. Забележувајќи го различниот пристап на државите кон прашањето на повеќедржавјанството и увидувајќи дека секоја држава е слободна да одлучи какви последици ќе предвиди во своето национално законодавство за ситуации кога еден државјанин стекнал или поседува уште едно државјанство.

Согласувајќи се дека е пожелно да се изнајдат соодветни решенија за последиците од повеќедржавјанството, а особено за правата и должностите на лицата носители на повеќе државјанства.

Сметајќи дека е пожелно лицата што поседуваат државјанство на две или повеќе земји-пристапнички би требало да бидат обврзани да ја исполнуваат својата воена обврска само во однос на една од тие земји. Разгледувајќи ја потребата од унапредување на меѓународната соработка меѓу националните власти одговорни за прашањата за државјанство. Така Република Северна Македонија ја потпишала оваа Конвенција на 6ти ноември 1997 година.

Предмет на оваа Конвенција е да ги утврдува начелата и правилата во врска со државјанството на физичките лица и правилата во врска со регулирањето

на воената обврска во случаите на повеќедржавјанството, со кои треба да се усогласи внатрешното законодавство на земјите потписнички.

Конвенцијата се состои од X глави и тоа:

I. Општи прашања (член 1 и 2)

II. Општи начела кои се однесуваат на државјанството (член 3,4,5)

III. Правила за државјанството (член 6,7,8,9)

IV. Постапки во врска со државјанството(член 10,11,12,13)

V. Повеќедржавјанство(член 14,15,16,17)

VI. Државна сукцесија и државјанство(член 18,19,20)

VII. Воена обврска во случаи на повеќедржавјанство(член 21,22)

VIII. Соработка меѓу државите пристапнички(член 23,24)

IX. Примена на конвенцијата(член 25,26)

X. Завршни одредби(член 27,28,29,30,31,32)

Според насловите на главите во Конвенцијата за државјанство, доста јасно е што предвидува конвенцијата и колку се применува во нашето законодавство, со тоа што имаме и некои измени кои се наведени во подоле наведениот текст.

- Согласно со член 29 точка 1 од Европската конвенција за државјанство, Република Македонија става резерва во однос на глава III член 6 точка 3 од Конвенцијата со следнава содржина:

“Република Северна Македонија го задржува правото во услови за добивање државјанство со природување да предвиди период на непрекинат законски престој на територијата на Република Северна Македонија од најмалку 15 години до поднесувањето на барањето за прием во државјанство”.

- Додека исто така дава Изјава: Согласно со член 25 од Европската конвенција за државјанство, Република Северна Македонија изјавува дека ја исклучува примената на глава VII, до усогласување на домашното законодавство со нејзините одредби,а потоа согласно со член 25 став 3 од Конвенцијата, ќе го извести генералниот секретар на Советот на Европа дека ќе ги применува и одредбите на оваа глава.

1.6 Толкување на Законот за државјанство на Република Северна Македонија

Законот за државјанство на Република Северна Македонија, што Собранието на Републиката, го донесе на седницата одржана на 27 октомври 1992 година е прогласен и објавен на 3 ноември 1992 година во Службен весник на Република Северна Македонија со број 67/92, а влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето. Овој закон е донесен, всушност, една година по донесувањето и прогласувањето на Уставот на Република Северна Македонија и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Северна Македонија-17 ноември 1991 година, со кои Република Северна Македонија се конституира како суверена и самостојна држава. Со Уставниот закон за спроведување на Уставот, донесувањето на Законот за Државјанството се вброи во групата на приоретни закони што се од посебно значење за спроведување и оживотворување на Уставот. Важноста на донесувањето на овој закон се изразува низ повеќе димензии: прво,државјанскиот статус на граѓаните односно државјанството е еден од атрибутите на секоја современа суверена и независна држава(државјанството претпоставува држава или каде нема држава-нема ни државјанство) кое има и внатрешно и меѓународно политичко-правно значење, второ, државјанството е исто толку важно и за граѓаните, зашто е претпоставка и услов за остварување на нивните права и слободи загарантирани со Уставот, но и за исполнување на нивните обврски што произлегуваат од државјанскиот статус, трето, се елиминира двојството(сојузно и републичко) во државјанството (кое дотогаш се уредуваше со Законот за државјанство на СФРЈ од 1976 година и Законот за државјанство на СРМ од 1977 година) и се воспоставува едно и единствено државјанство на Република Северна Македонија. На тој начин, уставно-правно се воспостави (или даде можност да се воспостави), како и во секоја суверена и самостојна држава,посебен,траен правно политички однос меѓу граѓаните на Република Северна Македонија и државата Македонија, врз основа на кој (државјански статус) граѓанинот се стекна со правата и должностите утврдени со Уставот на Република Северна Македонија, без оглед дали се наоѓа на домашна или странска територија.

Основна на концепцијата на Законот за државјанството на Република Северна Македонија е Уставот на Република Северна Македонија односно неговите

темелни вредности и одделни одредби и во него се содржани и разработени следните начела:

1. Граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Северна Македонија и на државјанин на Република Северна а Македонија не може да му биде одземено државјанството, ниту да биде протеран или предаден на друга држава (член 1 и 4 од Уставот);
2. Државјанството на Република Северна Македонија се уредува со закон, почитувајќи ги и заштитувајќи ги интересите на Република Северна Македонија, интересите на поединците и принципите и начелата на меѓународното право (член 2 и 8 став 1 алинеја 11 , и член 118 од Уставот);
3. Допуштеност на двојно државјанство (на Република Северна Македонија и на друга држава), со исклучивост на државјанството на Република Македонија на територијата на Република Северна Македонија но и можност поинаку да се определи со меѓународен договор(член 8 став 1 алинеја 1 и 11 од Уставот,член 3 и 9 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Северна Македонија);
4. Правен континуитет на државјанството на Република Северна Македонија со државјанството на НРМ и СРМ(Преамбула на Уставот на Република Северна Македонија, член 3,4,5 и 9 од Уставниот закон).

Со законот за државјанство на Република Северна Македонија се уредува севкупната материја за државјанството, систематизирана во 5 дела: I.Општи одредби; II.Стекнување на државјанство на Република Северна Македонија; III.Престанување на државјанството; IV.Надлежен државен орган за решавање,водење на евиденција и докажување на државјанството на Република Северна Македонија и V.Преодни и завршни одредби.

Во првиот дел од посебно значење е принципот во член 2 од Законот, кој дава можност за двојно државјанство односно државјанство на Република Северна Македонија и државјанство на друга држава, со тоа што кога тие граѓани се наоѓаат во Република Северна Македонија-тие се изедначуваат со другите државјани на Република Северна Македонија и не можат да се повикуваат на фактот дека поседуваат и странско државјанство, во врска со остварувањето на правата и обврските утврдени со Уставот и законите на Република Северна Македонија. Меѓутоа, кога тие граѓани се наоѓаат надвор од Македонија, на територијата на државата чие државјанство исто така го имаат или кога се

наоѓаат во трети држави, нивните права и обврски зависат и од законодавството на тие држави. Прашањето на повеќедржавјанството е предмет на уредување и на Европската конвенција за државјанството (потпишана од Република Северна Македонија на 6ти ноември 1997 година), која се залага евентуалните проблеми и последици од повеќедржавјанството да се решаваат со националното законодавство на секоја земја. Во таа смисла, секоја земја потписничка на Конвенцијата должна е да овозможи таквите лица својата воена обврска да ја исполнуваат само во една од тие земји, да го дозволува повеќедржавјанството по сила на законот- за деца со двојно државјанство што го стекнале по раѓање, за ги задржат тие државјанства, потоа нејзините државјани да поседуваат и друго државјанство кое се стекнува автоматско по основ на брак(член 14 од Конвенцијата). Во вториот дел се утврдуваат и регулираат и начините и условите за стекнување со државјанство на Република Северна Македонија. Утврдени се четири начини(што се главно општоприфатени во законодавствата на повеќе земји): со потекло, раѓање на територијата на Република Северна Македонија, со природување и врз основа на меѓународни договори.

Одредбите на Законот за државјанството за стекнување државјанство со потекло се доста широко (олеснително)поставени во однос на Европската конвенција, и тоа како за децата родени на територијата на Република Северна Македонија, така и за децата родени во странство ако едниот родител е државјанин на Република Северна Македонија во моментот на раѓањето на детето)член 4 и 5 од Законот за државјанството и член 6 точка 1 и 2 од Европската конвенција). Условите за стекнување на државјанството со природување(натурализација) се главно општопознати и прифатени во повеќе законодавства на други држави. На пример, во Велика Британија, се бара: непрекинатолегално да се престојува и физички да се биде присутен 5 години до поднесувањето на барањето, познавање на јазикот, добар карактер и дамера да се живее во Велика Британија; во Италија-за лица без државјанство треба легално и непрекинато да престојуваат во Италија 5 години, а странски државјани- да живеат најмалку 10 години во Италија со регуларна дозвола за престој (4 години за државјани на земјите од Европската унија)- со давање свечена заклетва за верност кон Република Италија, почитување на Уставот и законите); во Швајцарија за добивање државјанство со природување потребно е странецот вкупно да живеел во Швајцарија 12 години, од кои 3 пред поднесувањето на молбата, претходно

да има одобрение за прием кое се издава на 3 години, а за да се добие тоа се проверува дали лицето е: вклопено во швајцарските прилики, дали е запознаен со швајцарските животни навики, обичаи и правила, дали се придржува кон швајцарскиот правен поредок, да не ја доведува во опасност внатрешната и надворешната безбедност на Швајцарија. Според Европската конвенција, пак, се предвидува со националното законодавство да се дава можност за натурализација на лица кои законски и постојано живеат на нејзината територија, при што да не се предвидува период на живеење подолг од 10 години до поднесувањето за барањето. Законот за државјанство на Република Северна Македонија, во член 7 точка 2 предвидува странецот-подносител на барањето за стекнување државјанство на Република Северна Македонија со природување до поднесувањето на барањето законски да престојува на територијата на Република Северна Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Во членовите 8,9 и 11 од Законот за државјанство се предвидени привилегираните начини за стекнување на државјанство на Република Северна Македонија со природување на: иселениците од Република Северна Македонија и нивните потомци до прво колено; странците-сопружници на државјаните на Република Северна Македонија; и лица чии прием во државјанство на Република Северна Македонија претставува посебен научен,културен, економски и национален интерес, а посебно за сите Македонци по потекло кои живеат надвор од Македонија.

Во третиот дел се утврдуваат основите иусловите за престанок на државјанството на Република Северна Македонија. При тоа, како единствени начини за престанок на државјанство се отпуст и според меѓународни договори. Не се предвидени другите облици на губење на државјанството по сила на закон како што се предвидени во законодавствата на други земји, па и облиците што се предвидени во Европската конвенција: можност за губење на државјанството по закон или по иницијатива на земјата потписничка во случаи на:

-доброволно стекнување на друго државјанство;

-ако државјанството е стекнато по пат на измама, лажни податоци или сокривање на некој релевантен факт за молителот;

-доброволна служба во странска војска;

-однесување што потешко ги загрозува виталните интереси на земјата;

-непостоење на вистинската врска меѓу земјата и државјанинот што постојано живее во странство и сл.

Законот за државјанството на Република Северна Македонија не го предвидува обликот на престанок на државјанство по пат на одземање, затоа што со Уставот на Република Северна Македонија изречно е утврдено дека на државјанин на Република Северна Македонија не може да му биде одземено државјанството(член 4 став 2 од Уставот). Во Законот е предвидена можност за поништување решение за прием во државјанство во Република Северна Македонија по врачувањето, ако се утврди дека странецот при поднесувањето на барањето за прием во државјанство со природување, дал невистинити или неточни податоци или се користел со лажни исправи, но само во одреден рок предвиден со Законот. Во овој случај не се работи за одземање на државјанство, туку за спорно(незаконито) стекнато државјанство со природување, кое е и кривично-правно е санкционирано.

Во четвртиот дел на Законот се определува органот надлежен за решавање по барањето за утврдување, стекнување и престанување на државјанството на Република Северна Македонија и се утврдува документот со кој се докажува државјанството на Република Северна Македонија.

Во петтиот дел од Законот, во преодните и завршните одредби, се уредува прашањето на правниот континуитет на државјанството на Република Северна Македонија во однос на државјанството на НРМ или подоцна СРМ, обезбедувајќи на тој начин правна сигурност на државјанскиот статус на граѓаните. Законот изрично пропишува дека како државјанин на Република Северна Македонија,во смисла на овој закон, се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Северна Македонија, дека постапките за стекнување или престанување на државјанство на Република Северна Македонија кои се отпочнати до влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат според одредбите на овој закон и дека на дотогашните подзаконски прописи им се продолжува важноста за 6 месеци, доколку не се во спротивност со овој закон.

Исто така, во овој дел на Законот, имајќи го предвид член 9 од Уставниот Закон за спроведување на Уставот на Република Северна Македонија, се утврдени поповолни услови за стекнување на државјанство на Република Северна Македонија со природување на државјаните на другите републики во СФРЈ и

државјаните на поранешна СФРЈ кои имале пријавено живеалиште на територијата на Република Северна Македонија и тоа: ако во рок од една година по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, ако имаат постојан извор на средства, ако се полнолетни и ако до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Северна Македонија најмалку 15 години. Значи, без да се бара исполнување на другите услови од член 7 на овој закон. Ова законско решение е на линијата на одредбите од Европската конвенција(член 18) за водење сметка во ситуациите на сукцесии на државите, за интересите на засегнатото лице, на неговата ефективна врска со државата, неговото живеалиште во времето на сукцесијата, неговата волја и територијално потекло.

Со посебна одредба во овој дел се уредува и прашањето на престанокот на важењето на Законот за државјанство на СРМ (Службен весник на СРМ бр 19/77), се утврдува дека Законот за државјанство на СФРЈ (Службен лист на СФРЈ бр 58/76) нема да се применува на територијата на Република Северна Македонија, имајќи предвид дека со Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Северна Македонија (член 5) постојните сојузни прописи се преземаат како републички, односно како прописи на Република Северна Македонија. Коментарот на Законот за Државјанството на Република Северна Македонија е подготвен со намера и уверување дека ќе им биде од полза и помош пред се на оние државниорган, службени лица и поединци кои го применуваат законот. Ова затоа што примената на овој закон, како и на секој закон со оглед на нивната неизбежна помала или поголема воопштеност, нужно бара негово толкување, кое пак значи да се открие волјата на законодавецот, односно да се утврди смислата, целта и пораката што ја содржи одделна негова одредба сама за себе и поврзано со другите одредби, поаѓајќи од неговите начела и уставниот поредок на државата. Оттука, можни корисници би биле државните службеници во Министерството за внатрешни работи кои учествуваат во постапките по барањата за стекнување, престанување или утврдување на државјанството на Република Северна Македонија; државните службеници во органите на управата и одделни служби кои непосредно или посредно учествуваат во управната постапка во врска со стекнувањето, престанувањето или утврдувањето на државјанството на Република Северна Македонија; судиите, јавните обвинители и адвокатите и другите стручни

соработници во овие правосудни органи кои одлучуваат, поднесуваат правни лекови или даваат правна помош на граѓаните кои ги остваруваат своите права и интереси според Законот за државјанство на Република Северна Македонија и, се разбира, најмногу непосредно на граѓаните и странските државјани, кои за себе или своите членови на семејството имаат потреби и правен интерес да го знаат и да го користат Законот во врска со стекнувањето, утврдувањето или престанувањето на државјанството на Република Северна Македонија.

Кон коментарот на овој закон, освен Правилникот за начинот на водење на евиденцијата на државјаните на Република Северна Македонија за обрасците што се применуваат односно издаваат, се приложени и Законот за движење и престој на странците, Законот за живеалиште и престојувалиште на граѓаните на Република Северна Македонија, чии одделни одредби се од непосредно значење за примената на Законот за државјанството, особено во врска со утврдувањето на фактот за пријавеното живеалиште односно законското престојување на територијата на Република Северна Македонија.

Исто така, како прилог се додадени и законите и другите прописи кои важеле на територијата на Република Северна Македонија до донесувањето на Законот за државјанство на Република Северна Македонија, од практични и корисни причина во примената на важечкиот закон, со оглед дека во истиот (член 26 став 1) е дадена можност, без одредување на некој рок, секое заинтересирано лице да бара ако има интерес и волја, да се утврди или констатира дека според досегашните прописи имало државјанство на Република Северна Македонија и да се запише во евиденцијата на државјаните на Република Северна Македонија, со што целосно е инкорпориран принципот на правниот континуитет во однос на државјанството.

Во прилозите е поместена и Европската конвенција за државјанството која Република Македонија ја потпиша на 6ти ноември 1997 година, а која по ратификацијата ќе стане составен дел на правниот поредок на Република Северна Македонија. Приложени се и поголем број конвенции за кои сметам дека се од значење во однос на државјанството.

Глава 2 -Принципи на стекнување државјанство

Постојат три основни принципи за стекнување на државјанство, кои во главно се комбинираат:

- Потекло, крвна врска
- Место на раѓање и
- Престој.

На децата државјанство им следува според принципот на потекло, без оглед на тоа каде се родени.

Според принципот место на раѓање, за одредување на држајанството не влијае државјанството на родителите, туку местото каде се родило детето, односно детето стекнува државјанство на онаа држава на чија територија ќе се роди. Ова било значајно применливо во Европа до 19 век, бидејќи им одговарало на феудалните средновековни држави, каде поединецот бил врзан за државата, односно територијата на која е роден и средината која постои на таа територија.

За разлика од претходните два принципи, кои служат за одредување на државјанство на детето во моментот на раѓање, престојувалиштето, во главно се користи за стекнување на државјанство на полнолетни лица кои по своја волја сакаат да стекнат државјанство. Овој принцип скоро никаде не служи како основен и во главно се комбинира со другите два. Како исклучок се споменува државата Ватикан во која, поради нејзината посебна положба и карактер, Законот за државјанство и престојување, доделува државјанство на Ватикан, на сите лица кои во градот Ватикан имаат живеалиште врз основа на својата „чест“, односно „должност“[14].

Кој од овие принципи ќе биде прифатен како основен, зависи од сфаќањата на законодавците, кои во главно се раководат според националните интереси. Исто така, не е можно да се применува исклучиво само еден принцип, туку тие се комбинираат, при што најчест случај на комбинација е потеклото и местото на раѓање.

Во земјите на имиграција, кои биле принудени да „создаваат“ свое државјанство, како што е САД, Австралија и други, прифатен е и принципот место на

[14] Борковиќ, И., Управно право, Народне новине, Загреб, 2002

раѓање како основен за стекнување на државјанството. Спроти тоа, во земјите на емиграција, постоел и интерес за чување на своите државјани, па како основен е прифатен принципот потекло.

Во Велика Британија, според British nationality act од 1981 година, дете родено во Британија станува британски државјанин ако во моментот на раѓање родителите му се британски државјани или имаат статус на постојани граѓани[15].

2.1 Брачна врска како релевантен фактор за стекнување на државјанство

Брачната врска влијае на државјанскиот статус на лицата во брак. Овој факт е релевантетн за олеснителен начин на стекнување на државјанство, со исполнување на други услови, а во некои може да биде од значење за престанување на државјанството. Претходните теории тргнувале од единство на државјанството на брачните другари. Според класичната варијанта, кога брачните другари се со различно државјанство, одлучувачко е државјанството на мажот.

Жената со стапувањето во брак стекнува државјанство на мажот, како и децата кои се родени во бракот. И денес во одредени држави постојат вакви правила, на пример во Индонезија и Шпанија, каде домашна државјанка го губи своето државјанство со мажење за странец, додека странска државјанка мажена за домашен државјанин, стекнува државјанство на мажот.

Со продорот на прогресивни идеи за потребата од постоење на рамноправност помеѓу мажите и жените, се развивала идејата за независност на државјанството на жената од државјанството на мажот. Со Конвенцијат а на Обединетите нации од 1957 година, утврдено е дека „ни бракот и разводот помеѓу домашни државјани и странец, ниту промена на државјанство на мажот за време на бракот не може да влијае на државјанството на жената“.

[15] Борковиќ, И., Управно право, Народне новине, Загреб, 2002

2.2Апатриди, бипатриди и полипатриди

Постоењето на разлилни принципи за стекнување на државјанство доведува до позитивен или негативен судир на државјанството, односно до тоа неколи лица да бидат без државјанство (апатриди), а некои со две (бипатриди) или со повеќе државјанства (полипатриди). Дете родено на територијата на државата во која основен принцип е стекнување на државјанството место на раѓање, од родителите кои имаат државјанство на државата со принцип на крвна врска, во моментот на раѓање стекнува две државјанства. Ако е родено во држава со начело крвна врска, од родители со државјанство на државата со принцип на место на раѓање, таквото дете во моментот на раѓање останува без државјанство.

Апатридите ги дефинираат меѓународните извори, како што е Конвенција за правна положба на лица без државјанство, која во член 1, пропишува дека лицата без државјанство „се лица кои ниедна држава не ги смета за свои државјани во согласност со својот закон“. Во смисла на Конвенцијата, разгледувањето дали некој е лице апатрид, е ограничено на државите со кои лицето ужива релевантна врска, на пример по раѓање, потекло, склучен брак, вообичаен престој.

Регионалните извори исто така се занимаваат со правото на државјанство, како на пример Американска конвенција за човечки права од 1969 година, и Конвенција на Советот за Европа за избегнување на апатридија поврзана со државна сукцесија од 2006 година. Организацијата на африканско единство во 1999 година ја усвоила Повелбата за права на доброто на детето, во која се потврдува дека секое дете има право да стекне државјанство[16].

[16] Борковиќ, И., Управно право, Народне новине, Загреб, 2002

Глава 3- Начини на стекнување на државјанство во Република Македонија

Државјанството на Република Македонија се стекнува со[17]:

1) потекло,

2) раѓање на територијата на Република Македонија,

3) природување и

4) меѓународни договори.

- Стекнување на државјанство со потекло

Со потекло стекнува државјанство на Република Македонија дете на кое:

- во моментот на раѓањето двата родители се државјани на Република Македонија;

- во моментот на раѓањето едниот родител е државјанин на Република Македонија, а детето е родено во Република Македонија, доколку родителите спогодбено не определат детето да го добие државјанството на другиот родител и

- во моментот на раѓањето едниот родител е државјанин на Република Македонија, а другиот родител е непознат или со непознато државјанство, односно без државјанство, а детето е родено во странство.

Државјанство на Република Македонија со потекло стекнува и посвоеник при потполно посвојување на кој двата или едниот посвоител е државјанин на Република Македонија.

Во случаите кога детето е родено во странство на кое едниот родител во моментот на раѓањето е државјанин на Република Македонија, а другиот странски

[17] Закон за државјанство на РМ, Скопје, јануари 2017

државјанин, со потекло стекнува државјанство на Република Македонија ако до наполнети 18 години живот биде пријавено за запишување како државјанин на Република Македонија или ако до наполнети 18 години живот постојано се насели во Република Македонија со родителот кој е државјанин на Република Македонија.

Во случај на судски спор за доделување на дете, државјанството се стекнува по правосилноста на судската одлука. Во определени услови државјанство на Република Македонија може да стекне и лице кое не е пријавено од двајцата родители, со наполнети 18 години живот, ако поднесе пријава за упис во државјанство на Република Македонија до навршени 23 години живот.

- Стекнување на државјанство со раѓање на територијата на Република Македонија

Државјанство на Република Македонија стекнува дете кое е најдено или родено на територијата на Република Македонија на кое родителите му се непознати, или се со непознато државјанство или се без државјанство.

На детето ќе му престане државјанството на Република Македонија ако до наполнети 15 години живот се утврди дека родителите му се странски државјани и доколку детето нема да остане без државјанство.

- Стекнување на државјанство со природување

Државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец кој лично поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија, ако ги исполнува следниве услови[18]:

- да наполнил 18 години живот;

- до поднесувањето на барањето законски и постојано да живее на територијата на Република Македонија најмалку осум години;

[18] Закон за државјанство на РМ, Скопје, јануари 2017

- да има обезбедено стан и постојан извор на средства за егзистенција во висина која овозможува материјална и социјална сигурност под услови утврдени со закон;

- во Република Македонија и во државата чиј државјанин е да не бил казнуван со казна затвор во траење од најмалку една година, за дела за кои се гони по службена должност и кои се казниви според прописите во Република Македонија,

- против него да не се води кривична постапка во Република Македонија и во државата чиј државјанин е;

- да го владее македонскиот јазик до тој степен да може лесно да се разбере со околината;

- да не е изречена мерка забрана за престој во Република Македонија;

- неговиот прием во државјанство на Република Македонија да не ја загрозува безбедноста и одбраната на Република Македонија;

- да потпише заклетва дека ќе биде лојален граѓанин на Република Македонија и

- да има отпуст од досегашното државјанство или да докаже дека ќе го добие ако биде примен во државјанство на Република Македонија.

- Лице без државјанство или бегалец

Државјанство на Република Македонија со природување може да стекне лице без државјанство или со признат статус на бегалец, ако од утврдувањето на без државјанството, односно признавањето на статус на бегалец до поднесувањето на барањето за прием во државјанство, законски и постојано живее на територијата на Република Македонија најмалку шест години, да не бил казнуван во Република Македонија со казна затвор во траење од најмалку една година, за дела за кои се гони по службена должност и кои се казниви според прописите во Република Македонија, против него да не се води кривична постапка во Република Македонија и ако ги исполнува условите од точките погоре.

- Иселеник

Иселеник од Република Македонија, како и негов потомок до прво колено, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од дел од точките погоре . Под поимот „иселеник", се смета граѓанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија во друга држава, освен во матичната земја, без оглед на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

- Странец кој е во брак со македонски државјанин

Странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку три години и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку една година не прекинато на територијата на Република Македонија може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од точките погоре. Странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку осум години, кој законски и постојано живее во странство и со Република Македонија има цврста и ефективна поврзаност, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од точките погоре[19].

- Стекнување државјанство поради научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес[20]

Странец кој ги исполнува условите од член 7 став 1 точки 1 и 8 на овој закон може со природување да стекне државјанство на Република Македонија ако тоа преставува особен научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес. Владата на Република Македонија со уредба ги утврдува критериумите за

[19] Закон за државјанство на РМ, Скопје, јануари 2017
[20] Закон за државјанство на РМ, Скопје, јануари 2017

особен научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес за стекнување на државјанство.

Владата на Република Македонија го дава мислењето за постоење на особениот интерес.

3.1Постапки за стекнување државјанство на РМ

Државјанство е правна врска меѓу Вас и државата и не го означува Вашето етничко потекло. Согласно Уставот, државјанството на Република Македонија (РМ) е уредено со закон и не може да се одземе.

Остварување на право на државјанин на Република Македонија. Ова право може да се оствари на неколку начини:

- со потекло, односно, ако сте родени од родител/родители кој/кои е/се државјанин/државјани на Република Македонија;

- во исклучителни околности, со раѓање во Република Македонија

- со природување;

- со потекло или со раѓање.

- Што е државјанство со потекло?

По раѓањето, едно дете стекнува државјанство на РМ, доколку барем еден од неговите родители е државјанин на РМ. Односно, детето стекнува државјанство на РМ со потекло кога ќе бидат исполнети следниве услови:

- ако и двајцата родители се државјани на РМ, нивното дете стекнува државјанство на РМ независно од тоа каде е родено;

-ако еден од родителите е државјанин на РМ и ако нивното дете е родено во РМ, тогаш брачниот другар мора да се согласи со тоа детето да стекне државјанство на РМ.

Доколку детето се роди во странство, а само еден од родителите е државјанин на РМ, тогаш нивното дете ќе стекне државјанство на РМ, доколку:

-поднесат барање за запишување на нивното дете во книгата на државјани, пред тоа да наполни 18 години, или

-нивното дете се враќа да живее во РМ со нив, пред да наполни 18 години, или

-нивното дете со наполнети 18 до навршени 23 години возраст поднесе барање за запишување во книгата на државјани.

Доколку другиот родител е непознат или со непознато државјанство,тогаш детето ќе стекне државјанство на РМ со потекло, независно од тоа каде е родено.

- Кои документи треба да се поднесат до подрачната единица на Министерството за внатрешни работи?

Заедно со барањето за стекнување на државјанство на РМ треба да се поднесат и следниве документи:

-извод од матичната книга на родените на детето;

-доказ за државјанство на РМ на родителите;

-доколку детето е малолетно, согласност од родителот кој не е државјанин на РМ;

-лична карта на родителот или старателот;

-регулирано полномошно, доколку барањето се поднесува од овластено лице.

Формуларот за запишување и формуларот за согласност се издаваат бесплатно во подрачната единица на Министерството за внатрешни работи.

- Што треба да се направи ако детето е родено во странство?

Треба да се поднесе барање за запишување во книгата на родени и регистарот на државјани во матичната служба во местото на живеење на родителот кој е државјанин на РМ. Ако се наоѓаат во странство, раѓањето треба да го пријават во најблиската амбасада или во најблискиот конзулат на РМ.

- Што треба да се направи во случај на посвојување на дете?

Едно целосно посвоено дете, исто така, ќе се стекне со државјанство на РМ со потекло, доколку двајцата или еден од родителите е државјанин на РМ.

- Дали секое дете родено во Република Македонија се стекнува со државјанство на Република Македонија?

Не, само оние деца на кои најмалку еден од родителите им е државјанин на РМ. Меѓутоа, ако детето е најдено или родено во РМ и ако родителите се непознати, или се со непознато државјанство или се без државјанство тогаш тоа дете стекнува државјанство на РМ.

Државјанството на детето во ваков случај ќе му престане ако до наполнети 15 години живот се утврди дека родителите му се странски државјани и доколку детето со тоа нема да остане без државјанство.

- Природување. Што значи природување?

Ако како возрасен доброволно се стекнете со државјанството на државата во која престојувате, откако сте ги исполниле условите од законот на таа држава тогаш сте стекнале државјанство со природување.

Во РМ, природувањето може да биде пред се врз основа на годините на законски престој или на брак со државјанин на РМ. Ако стекнеме државјанство на РМ со природување, тогаш малолетни деца, исто така, ќе го добијат истото државјанство, но треба да се запомне дека податоците за нив треба да се вклучат во барањето за прием во државјанство на РМ.

- Како се поднесува барање?

Треба лично да се поднесе пополнет ФОРМУЛАР – БАРАЊЕ (се дава бесплатно во секоја подрачна единица на Министерството за внатрешни работи) во подрачната единица на Министерството за внатрешни работи којашто се наоѓа во местото на живеење. Запомнете дека треба со вас да ги носите и потребните документи. Не заборавајте да ги вклучите и малолетните деца во вашето барање за прием во државјанството на РМ.[21]

Може да се побара од Министерството за внатрешни работи за ослободување од плаќање на административната такса, ако единствен извор на средства во нашето домаќинство е постојаната парична помош или социјалната парична помош што ја дава државата.

Како може да се добие државјанство на Република Македонија ако некој е странец и живее во Република Македонија најмалку 8 години. Треба да бидат исполните сите овие услови:

-да имаат наполнето 18 години;

-да живеат во РМ законски и постојано најмалку 8 години;

-да имаат обезбедено стан;

-да имаат обезбедено постојан извор на средства за егзистенција во висина која овозможува материјална и социјална сигурност под услови утврдени со закон;

-во РМ и во државата чие државјанство го имаат да не се казнувани со казна затвор во траење од најмалку една година, за дела за кои се гони по службена должност и кои се казниви според прописите во РМ;

-во РМ и во државата чие државјанство го имаат, против внив да не се води кривична постапка;

-да го владее македонскиот јазик до тој степен да може лесно да се разбере со околината;

-да не им е изречена мерка забрана за престој во РМ;

[21] https://www.pravdiko.mk/izdavane-na-uverenie-za-drzhavjanstvo/

-приемот во државјанство на РМ да не ја загрозува безбедноста и одбраната на РМ.

Ако ги исполните сите услови од прв до последен, ќе треба исто така да се има отпуст од досегашното државјанство или да се докаже дека ќе се добие ако бидат примени во државјанството на РМ.

Пред да се побара отпуст од досегашното државјанство или пред да се докаже дека ќе се добие отпуст од другото државјанство ако бидат примени во државјанството на РМ, Министерството за внатрешни работи издава гаранција дека ќе бидат примени во државјанството на РМ.

И на крај, ако се исполнат сите горенаведени услови, и бидат примени во државјанство на РМ, ќе треба да се потпише заклетва дека ќе бидат лојални граѓани на РМ.

- Кои документи се потребни?

-кратка биографија;

-документ за идентификација (како на пример: лична карта за странец или патна исправа издадена од државата чиј државјанин сте). Овој документ ќе треба само да се покаже кога ќе се поднесува барање;

-извод од матичната книга на родените (ако е странски, да биде издаден на интернационален образец или преведен од овластен судски преведувач). Овој документ треба задолжително да се поднесе;

-извод од матичната книга на венчаните (ако е странски да биде издаден на интернационален образец или преведен од овластен судски преведувач).

Овој документ треба да се поднесе само ако се поседува:

-доказ дека семејството има обезбеден стан;

- договор за купопродажба или

- договор за закуп или

- поседовен лист или

- решение за даночен обврзник и др

- доказ дека семејството има постојан извор на средства

- потврда за работен однос, или

- потврда за друг извор на приходи

- уверение дека не се води кривична постапка против нив во РМ

- уверение дека не се води кривична постапка против нив во земјата чие државјанство го имаат

- уверение од казнена евиденција од државата чие државјанство го имаат

- прашални за проверка на условот за познавање на македонскиот јазик.

Исто така, во потврдата треба да пишува колку пари заработува семејството.

Често поставувани прашања:

- Што ако сум во брак со државјанин на Република Македонија?

Ако едно лице е венчано пред матичар со државјанин на РМ најмалку три години а во РМ престојува законски и непрекинато најмалку една година до поднесување на барањето може да се добие државјанство на РМ ако:

-се исполнат сите услови погоре кои треба да ги исполни секој странец, освен условите 2, 7 и 10, односно не треба да живееле постојано во РМ најмалку 8 години, не мора да

го зборуваат македонскиот јазик и не мора да имаат отпуст од странското државјанство или да докажуваат дека ќе го добијат;

- се поднесе уверение за државјанството на РМ на сопругот/сопругата и сите останати погоре наведени документи, освен прашалникот за познавање македонски јазик.

Ако сте венчани пред матичар со државјанин на РМ најмалку осум години а законски и постојано живеете во странство може да добиете државјанство на РМ ако:

-ги исполните сите услови погоре кои треба да ги исполни секој странец, освен условите 2, 7 и 10, односно не треба воопшто да сте живееле во РМ, не мора да го зборувате македонскиот јазик и не мора да имате отпуст од странското државјанство или да докажувате дека ќе го добиете;

-поднесете копија од документот со кој се потврдува дека имате пријавен законски престој во друга држава, уверение за државјанството на сопругот/сопругата како и сите останати погоре наведени документи освен прашалникот за познавање македонски јазик.

- Што ако не живеам во Република Македонија, но сум иселеник од Република Македонија или дете на иселеник?

Можете да поднесете барање за државјанство со потребните документи наведени погоре до најблиската амбасада (конзулат) на РМ. Не мора да добиете отпуст од државјанството што го имате ниту да живеете во РМ, но мора да ги исполните сите останати услови како и секој странец наведени погоре, вклучувајќи го и познавањето на македонскиот јазик.

Како можам да добијам државјанство на Република Македонија ако во неа живеам постојано од пред осми (8-ми) септември 1991 година, а сум формално државјанин на другите републики на поранешната СФРЈ и државјанин на поранешната СФРЈ ?

Треба да ги исполните сите овие услови:

- на осми (8-ми) септември 1991 година да сте имале пријавено живеалиште во РМ;
- до поднесувањето на барањето постојано да живеете на територијата на РМ;
- да имате вистинска и ефективна врска со РМ;
- во РМ против Вас да не се води кривична постапка, за кривични дела со кои се загрозува безбедноста и одбраната на РМ;
- да имате наполнето 18 години;
- да го владеете македонскиот јазик до тој степен да може лесно да се разберете со околината
    - Кои документи ми се потребни?
      -кратка биографија;-документ за идентификација.

Овој документ ќе треба само да го покажете кога ќе поднесувате барање.

Ако Министерството за внатрешни работи утврди дека престојот подолго време не ви бил законски пријавен во РМ, може да побара од вас дополнително, откако веќе сте го поднеле барањето, да поднесете каков било друг документ издаден од надлежен државен орган во РМ со кој ќе покажете дека постојано живеете на територијата на РМ од 8-ми септември 1991 година до моментот на поднесување на барањето.
- Извод од матичната книга на родените (ако е странски, да биде издаден на интернационален образец или преведен од овластен судски преведувач). Овој документ треба задолжително да го поднесете.

- Извод од матичната книга на венчаните (ако е странски да биде издаден на интернационален образец или преведен од овластен судски преведувач). Овој документ треба да го поднесете само ако го имате.

- Уверение дека не се води кривична постапка против вас во РМ (издадено од Основниот суд во вашето место на живеење).

-Прашалник за проверка на условот за познавање на македонскиот јазик. Ако сте завршиле каков било облик на образование на македонски јазик, или пак во текот на образованието сте имале предмет македонски јазик за кој сте имале преодна оценка, заедно со прашалникот приложете го свидетелството/уверението со кое тоа се потврдува.

3.2Признаени бегалци и лица без државјанство

Ако сте лице без државјанство – што значи дека ниедна држава не ве смета за свој државјанин по сила на својот закон, или ако сте лице со статус на признаен бегалец и ако до поднесувањето на барањето законски и постојано живеете на територијата на Република Македонија најмалку шест (6) години од моментот кога е утврдено дека сте лице без државјанство или признаен бегалец, за да добиете државјанство на Република Македонија треба прво да поднесете барање заедно со копиите од сите лични документи кои ги имате. Министерството за внатрешни работи може подоцна да побара од вас дополнителни документи и податоци.

Често поставувани прашања:

- Дали дете поднесува барање за прием во државјанство на РМ?

Не, дете помало од 18 год. се стекнува со државјанство преку неговите родители, но запомнете дека родителите треба да ги наведат податоците за детето во своето барање.

- Дали може да ми престане државјанството на РМ?

Да, доколку побарате отпуст од државјанство на република македонија. тогаш треба да исполните неколку услови:
-да сте наполниле 18 години;
-да немате пречки во поглед на воената обврска;

-да сте ги намириле сите свои имотно-правни и законски обврски спрема сите државни и приватни органи, претпријатија, организации и други правни и физички лица;
-да сте ги регулирале сите свои имотно-правни и други законски обврски од брачниот однос и од односот на родители и деца спрема лицата кои живеат во РМ;
-да доставите доказ од надлежен орган дека не е поведена стечајна постака, односно постапка за престанок на трговското друштво чиј основач или содружник сте, или пак за трговецот поединец, ако сте трговец поединец;
-во РМ да не се води против вас кривична постапка за кривично дело за кое се гони по службена должност;
-ако сте биле осудени на казна затвор тогаш казната треба да сте ја издржале; и
-да имате странско државјанство или да докажете дека ќе добиете странско државјанство.

Може и да не ви се даде отпуст од државјанството на РМ ако тоа е потребно за да се заштити безбедноста и одбраната на РМ или пак заради реципроцитет и други причини од односите со странската држава.

- Дали можам да имам и друго државјанство, освен државјанството на РМ?

Да, но кога сте во РМ ќе ве третираат како државјанин на РМ.

- Дали треба да платам такса за стекнување државјанство?

Да, треба да платите административна такса од 100 евра. Пред да го поднесете барањето треба да уплатите 20 евра и потврдата од пошта/банка дека сте ги уплатиле треба да ја приложите заедно со барањето. Останатите 80 евра треба да ги уплатите ако добиете државјанство на РМ пред да си го подигнете решението во подрачната единица на Министерството за внатрешни работи. И за тоа треба да доставите потврда од пошта/банка.

- Како да се направи уплата?

Уплаќате во денарска противредност на даночна уплатница со назнака за Републички буџет на РМ на жиро-сметка чиј број ќе Ви го кажат во поштата/банката каде уплаќате. (Можност и за безготовинско плаќање). При уплаќање на уплатницата,

странката го пишува бројот на општината каде што живее. Од тие причини уплатната сметка на трите места со XXX не се пополнети. Полињата во уплатницата означени со XXX се пополнуваат со кодот од Вашата општина

Стандард за доставување (Временски рок): разумен рок од 2 до 6 месеци.

3.3 Начини на стекнување на државјанство во Република Македонија

Според Уставот граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија. Државјанството е правна врска меѓу лицата и државата кое не го означува етничкото потекло на лицата.

Државјанин на Република Македонија покрај македонското може да има и државјанство на друга држава. Државјанин на Република Македонија кој има државјанство на друга држава, во Република Македонија се смета исклучиво за државјанин на Република Македонија, ако со меѓународен договор не е поинаку определено.

На државјанин на Република Македонија не може да му биде одземено државјанството, ниту да биде протеран или предаден на друга држава.

Глава 4- Други видови стекнување и државјанство

4.1 Стекнување државјанство во сојузни држави

Државите со федерален систем на уредување имаат сложени државјанства, односно тие имаат двојно државјанство: едно сојузно и едно републичко-државјанство на федералните единки.

Во зависност од тоа како настанал сојузот, дали прво настанала федерацијата, па после федералните единки или обратно, предност му се дава на сојузното државјанство или на републичкото држа.

Во Германија и во Швајцарија предност му се дава на републичкото, односно катоналното државјанство, додека во САД предност му се дава на сојузното државјанство.

4.2 Начини на стекнување на државјанство во други земји

Во светските правни системи постојат неколку основни и неколку дополнителни начини на стекнување на државјанството и тоа: стекнување на државјанството со потекло - преку крвна врска **jus sanguinis** и стекнување на државјанството со раѓање на територијата на определена држава - jus soli.

- Првиот начин на стекнување на државјанството, односно преку потекло означува дека детето го добива државјанството на своите родители. Овој начин ни се појавува во класична форма кога во државите не важел принципот на рамноправност помеѓу мажот и жената, така што детето го добивало државјанството на таткото, меѓутоа подоцна со постигнувањето на рамноправноста помеѓу мажот и жената се појавува и стекнувањето на државјанство преку потекло од понов тип, каде што детето го добивало државјанството врз основа на државјанствата на двајцата родители.

- Вториот начин на стекнување на државјанство е со раѓање на територијата на определена држава и е карактеристичен за периодот на феудализмот, а и денес има доста големо влијание во голем број на земји низ светот. Тоа значи дека лицето го стекнува државјанството со раѓање на територијата на една држава.

4.3 Видови на државјанства

Многу земји последнава деценија донесоа закони за легално доделување на државјанства на странци по разни основи (на пр. потекло, инвестирање, брак и тн.) доколку легално се исполнат одредени барања а без притоа да бараат откажување од претходното државјанство.

Такви се на пр. Канада, Грција, Хрватска, Србија, Италија, Романија, Франција, Шведска, Унгарија и тн.

За среќа Република Македонија во своите закони го дозволува повеќекратното државјанство, но со образложение дека македонските државјани кои имаат и едно или повеќе странски државјанства, на територијата на РМ државата ги третира исклучиво како свои државјани. На пр. ако имате американски и македонски пасош, додека сте во Македонија немате право да барате правна помош од американската амбасада и тн.

На оваа тема во овој дипломски труд имавме можност да разработиме повеќе правни аспекти околу државјанството, посебно двојно или пак тројно државјанство, па во продолжение накратко ќе зборуваме и за државјанства на други земји:

- Странските државјанства
- За предностите и недостатоците на двојното државјанство
- Обврските и правата кои произлегуваат од тоа
- Кои земји дозволуваат, а кои забрануваат двојно државјанство
- Начинот на добивање
- Евентуални интересни пријатни или непријатни случки со патувањето со повеќе пасоши
- И друго.

Поимот „државјанство„ не треба да се меша со „национална/етничка припадност„. На пр. македонците во австралија можат да бидат австралијански државјани, но етнички гледано тие се Македонци.

4.4 Препознавање и заштита на лица без државјанство

И покрај обидите преку националните закони за државјанство и со спроведување на Конвенцијата за избегнување на апатридност од 1961 година и примена на останати меѓународни инструменти да се намали појавата апатридност, UNHCR проценува дека денес во делови од светот живеат милиони лица без државјанство. Конвенцијата на ОН за правната положба на лица без државјанство од 1954 година, опишува кое е лице без државјанство, промовира стекнување на правен идентите за тие лица и им овозможува уживање на основните права и слободи без дискриминација.

Конвенцијата од 1954 година, лицето без државјанство го опишува како „лице кое ниту една држава не го смета за свој полноправен граѓанин (член 1)“. Ова е исклучиво правна дефиниција со која се упатува на квалитет, начин на доделување или пристапување кон државјанство. Дефиницијата се однесува на делување на законите со кои државното законодавство автоматски одредува кој има државјанство. Од наведеното следува дека лицето, за признавање на статусот „апатрид“ мора да го докаже негативното, дека тој/таа нема никаква правна врска со било која постоечка држава.

Во обидите за утврдување на постоење доказ за апатридност, државите би требало да го преиспитаат постоечкото законодавство за државјанство на оние држави со кои поединецот има претходна врска (каде е роден, претходно место на живеење, држава според државјанството на брачниот другар или деца, односно држава на државјанството на родителите или баба/дедо), да се советуваат со тие држави, ако се покаже за потребно, од нив да се бара доказ.

Документите на надлежното државно тело кои потврдуваат дека лицето за кое се работи не е државјанин на таа држава обично се сметаат за веродостоен доказ за апартидност. Надлежните власти на држават од која потекнува или државата на последен престој, можат да одбијат издавање на службени документи во кои би било

наведено дека поединецот не е нивни државјанин или едноставно можат да не одговорат на барањето. Некои државни тела можат да се сметаат ненадлежни за утврдување на лица кои немаат правна врска со државата.

Можно е, значи, да се претпостави ако одредена држава одбие да потврди дека лицето е нејзин државјанин, самото одбивање да претставува некој вид доказ. Да не е така, државата би пружила дипломатска заштита на своите државјани.

4.5 Двојно државјанство

Двојното државјанство е состојба на лица кои две држави по своите закони ги сметаа за свои државјани. Настанува кога некое лице со раѓање стекнува две државјанства (на пример ќе се роди во држава која го применува начелото ius soli, а од родители од држава која му признава државјанство ius sanguinis) или кога некое лице дополнително ќе стекне ново државјанство, без да го изгуби дотогашното.

Од друга страна, за посебен случај на двојно државјанство се лица кои имаат и државјанство на Европската унија. Во Европската унија која има наддржавни својства и во кои се спроведува интеграција на државите членки, секој државјанин на една од членките станува воедно и државјанин на Унијата. При тоа, во Договорот од Мастрихт се прави темелна разлика, па припадноста на државата членка се нарекува „државјанство“, а заедничката припадност на унијата „граѓанство“.

Во овој случај разликата е и содржајна бидејќи „граѓаните“ на Унијата на цело нејзино подрачје имаат само права и обврски кои им ги дава Договорот од Мастрихт, а секој државјанин и понатаму има во својата држава вкупност на права и обврски кои ги врзуваат државите и нејзините припадници.

Процесот на добивање на двојно државјанство во Европската унија не е баш едноставен, но пак и не е толку бирократски колку што би се очекувало. Неколку упатства за стекнување на двојно државјанство се следниве:

- Да се одлучи на кој начин сакаат да стекнат двојно државјанство. Може да се стекне со брак или натурализација

- Да се научи што повеќе за земјата во која сака некој да стекне двојно државјанство. Да се праша владиниот конзулат за одредени потреби за натурализација. Многу влади бараат течно знаење на нивниот јазик, познавање национална историја и одреден период престој во таа држава
- Да се провери дали дозволува добивање на двојно државјанство во земјата од која тоа се бара. Германија, Белгија и Чешка, ретко тоа го дозволуваат, додека некои други земји како Франција и Италија тоа го прават често
- Да се соберат пари. Додека многу земји имаат минимални барања во однос на плаќање, стекнување државјанство во одредени земји претходи плаќање на значаен паричен износ
- Лицето да се подготви за чекање. Во некои земји, посебно во оние со строги барања за двојно државјанство, процесот на стекнување на државјанство може да трае со години, а не треба да се занемари и факторот среќа.

Глава 5- Државјанства на други држави

5.1 Државјанство на Република Србија

Во Република Србија, прашањата поврзани со државјанството на граѓаните се регулирани со Законот за државјанство на Република Србија (2004). Евиденцијата за граѓаните на Република Србија ја води управниот орган одговорен за водење на регистри, а евиденцијата се води во матичните книги на родени.

Надлежен орган за добивање државјанство во Србија е Министерството за внатрешни работи. Во странство, барањата се доставуваат до надлежната амбасада или конзулат до Министерството за надворешни работи.

Српското државјанство се стекнува на еден од следниве начини:

-потекло;

-со раѓање на територијата на Република Србија;

-прием;

-според меѓународни договори.

-Законот за државјанство на Република Српска[22] („Службен весник на РС“, бр. 17 / 00,64 / 05,58 / 09,18 / 10) ги регулира начинот, условите и постапката за стекнување и престанок на државјанството на Република Српска. Државјанството на РС се стекнува: по потекло, раѓање на територијата на РС ,прием на граѓани на Федерацијата БиХ на државјанство на РС, посвојување, натурализација и преку меѓународен договор.

Одлуката за стекнување и престанок на државјанството на РС ја донесува Министерството за администрација и локална самоуправа на РС. Државјанството на РС се докажува со потврда за државјанство или пасош. Законот за државјанство на БиХ пропишува дека сите граѓани на БиХ кои го губат државјанството на еден од субјектите и не стекнат државјанство на другиот субјект, со тоа го губат државјанството на БиХ. Сите граѓани на Република Српска и Федерацијата на БиХ, исто така, добиваат државјанство на БиХ.

[22] Državljanstvo : s naročitim obzirom na pravo FNRJ
Blagojević, Borislav T.

- Државјанство по потекло

Државјанството на Република Србија по потекло го стекнува дете:

1) чии двајцата родители се државјани на Република Србија за време на неговото раѓање;

2) чиј еден од родителите за време на неговото раѓање е државјанин на Република Србија и детето е родено на територијата на Република Србија;

3) роден во странство, од кои едниот родител е државјанин на Република Србија за време на неговото раѓање, а другиот е со непознато или непознато државјанство или без државјанство.

-Државјанството на Република Србија потекнува од дете родено во странство, од кои едниот родител е државјанин на Република Србија за време на неговото раѓање, а другиот е странски државјанин, ако родителот кој е државјанин на Република Србија го регистрира тоа пред да наполни 18 години во надлежното дипломатско-конзуларно претставништво на Србија како државјанин на Република Србија и доколку поднесе барање за регистрација на дете во регистарот на граѓани до надлежниот орган во Република Србија. Ако детето е под старателство, апликацијата и барањето ги доставува старателот.

Дете родено во странство, чијшто родител е државјанин на Република Србија за време на неговото раѓање, се стекнува со државјанство на Република Србија по потекло, доколку остане без државјанство, дури и ако не се исполнети условите од ставот 1 на овој член.

Ако детето е постаро од 14 години, за стекнување државјанство во смисла на став. 1 и 2 на овој член, потребна е и негова согласност.

Лице постаро од 18 години родено во странство, чиј едниот родител бил државјанин на Република Србија за време на неговото раѓање, а другиот странски државјанин го стекнува државјанството на Република Србија по потекло, доколку поднесе барање за регистрација до надлежниот орган во Република Србија. , под услов

да не го стекнал државјанството на Република Србија на начинот предвиден во член 9 став 1 од овој закон.

Под услови на чл. 7 до 10 на овој закон, државјанството на Република Србија се стекнува со потеклото на посвоениот посвоител, односно посвоеното лице без државјанство, во случај на целосно посвојување.

Барањето за упис на посвоеникот од ставот 1 на овој член во регистарот на граѓани го поднесува посвоителот - државјанин на Република Србија.

Барањето од ставот 2 на овој член го поднесува посвоеникот постар од 18 години до 23 години.

Дете, односно личност од уметноста, член 7 до 11 од овој закон, кој стекнува државјанство по потекло, се смета за државјанин на Република Србија од раѓање.

- Стекнување државјанство по пат на раѓање на територијата на Република Србија

Дете родено или најдено на територијата на Република Србија (намерно) се стекнува со државјанство на Република Србија уште при раѓање, ако двајцата родители се со непознато или непознато државјанство или без државјанство или ако детето е без државјанство.

-Дете кое се стекнало со државјанство на Република Србија врз основа на ставот 1 на овој член се смета за државјанин на Република Србија од раѓање.

-Дете од ставот 1 на овој член може да го изгуби државјанството на Република Србија ако до 18-та година се утврди дека двајцата родители се странски државјани. Неговото државјанство завршува на барање на неговите родители на денот на донесувањето на одлуката.

-Ако детето е постаро од 14 години, потребна е негова / нејзина согласност за престанок на државјанството на Република Србија.

- Стекнување на државјанство со прием

-Странец на кој му е одобрен постојан престој во Република Србија во согласност со прописите за движење и престој на странци, на негово барање, може да биде примен во државјанство на Република Србија, под услов:

1) дека наполнил 18 години и дека не му било одземено деловно способноста;

2) да има ослободување од странско државјанство или да достави доказ дека ќе го добие ослободувањето доколку биде примен во државјанство на Република Србија;

3) дека имал континуирано регистриран престој на територијата на Република Србија најмалку три години до поднесување на барањето;

4)да достави писмена изјава дека ја смета Република Србија за своја држава.

-Условот од точка 2, став 1 на овој член е исполнет ако барањето е поднесено од лице без државјанство или лице кое дава доказ дека според законот на земјата за која е државјанин, тој ќе го изгуби државјанството по приемот во државјанство на Република Србија.

-Доколку странска држава не дозволи ослободување од државјанство или постави услови за ослободување што странец не може да ги исполни, исполнување на условите од точка 2 став 1 на овој член не е потребно доколку подносителот на барањето поднесе изјава за откажување од странско државјанство во случај на стекнување државјанство на Република Србија.

-Откажување или губење на претходното државјанство нема да биде потребно ако тоа не е можно или не може разумно да се очекува.

-Образецот на писмената изјава од ставот 1 точка 4 на овој член го пропишува министерот надлежен за внатрешни работи.

-На странец кој поднел барање за државјанство на Република Србија и нема ослободување од странско државјанство или доказ дека ќе добие ослободување доколку биде примен во државјанство на Република Србија, на негово барање, може да

му се издаде потврда дека ќе добие државјанство на Република Србија. услови од член 14 став 1 на овој закон.

-Потврдата од ставот 1 на овој член се издава со рок на важење од две години и се користи за добивање ослободување од странско државјанство.

-Лице родено на територијата на Република Србија може да биде примено во државјанство на Република Србија доколку постојано престојувало на територијата на Република Србија најмалку две години до поднесување на барањето за прием и доколку поднесе писмена изјава дека ја смета Република Србија за своја држава.

-Странец кој е во брак со државјанин на Република Србија најмалку три години и на кој му е одобрен постојан престој во Република Србија, може да биде примен во државјанство на Република Србија ако поднесе писмена изјава дека ја смета Република Србија за своја држава.

-Еден иселеник и неговиот потомок можат да бидат примени во државјанство на Република Србија ако имаат наполнето 18 години и не им е одземено правната способност и доколку достават писмена изјава дека ја сметаат Република Србија за нивна држава.

-Сопругот на лице од ставот 1 на овој член кое се стекнал со државјанство на Република Србија може да биде примено во државјанство на Република Србија ако поднесе писмена изјава дека ја смета Република Србија за своја држава.

-Емигрант, во смисла на став 1 на овој член, е лице кое емигрирало од Република Србија со намера трајно да живее во странство.

-Без оглед на условите од член 14 став 1 точка 2 до 4 од овој закон, странец чиј прием во државјанство на Република Србија би бил од интерес за Република Србија, исто така, може да биде примен во државјанство на Република Србија.

-Брачен другар на лице кое стекнало државјанство на Република Србија под условите од ставот 1 на овој член може да биде примен во државјанство на Република Србија дури и ако не ги исполнува условите наведени во член 14 став 1 точка 2 до 4 од овој закон.

-Владата на Република Србија одлучува за прием на државјанство на Република Србија од став 1 на овој член, на предлог на надлежното министерство.

-Ако и двајцата родители се стекнале со државјанство на Република Србија со прием, нивното дете на возраст под 18 години исто така се стекнува со државјанство на Република Србија.

-На барање на родител кој со прием го стекнал државјанството на Република Србија, неговото дете под 18 години со прием го стекнува државјанството на Република Србија, ако другиот родител се согласи и ако детето живее во Република Србија.

-На барање на родител кој со прием го стекнал државјанството на Република Србија, неговото дете на возраст под 18 години исто така се стекнува со државјанство на Република Србија, доколку другиот родител се согласи и ако детето живее во странство.

-Ако детето е постаро од 14 години, за прием во државјанство во смисла на ст. 1 до 3 на овој член, потребна е и негова согласност.

-Во случај на нецелосно посвојување, странски посвоител кој не наполнил 18 години, на барање на посвоителот кој е државјанин на Република Србија, може да добие државјанство на Република Србија ако живее со посвоителот во Република Србија.

-Доколку посвоеникот е постар од 14 години, потребна е негова согласност за прием во државјанство на Република Србија.

-Припадник на српскиот народ кој не престојува на територијата на Република Србија има право да биде примен во државјанство на Република Србија без ослободување од странско државјанство, ако наполнил 18 години и не му било одземено деловно способност и ако поднесе писмена изјава.

-Под услови наведени во став 1 на овој член, лице родено во друга република на поранешна СФРЈ кое имало државјанство на таа република или е државјанин на друга

држава родена на територијата на поранешна СФРЈ, кое престојува како бегалец, прогонето или раселено лице на територијата на Република Србија или избегал во странство.

-Под услови наведени во став 1 на овој член, припадник на друга нација или етничка заедница од територијата на Република Србија може да биде примен во државјанство на Република Србија.

-Писмена изјава со која се признава Република Србија како нејзина држава, се поднесува заедно со барањето за државјанство на Република Србија до Министерството надлежно за внатрешни работи или надлежното дипломатско-конзуларно претставништво на Република Србија, на начин пропишан со овој закон.

- Ден на стекнување на државјанство со прием

Државјанството на Република Србија се стекнува со прием на денот на доставувањето на решението за прием во државјанството на Република Србија.

-Кога услов за стекнување на државјанство на Република Србија со прием е само давање изјава за признавање на Република Србија како своја држава, државјанството на Република Србија се стекнува на денот на давањето на изјавата.

- Стекнување државјанство според меѓународни договори

Државјанството на Република Србија може да се стекне врз основа на ратификуван меѓународен договор, предмет на реципроцитет.

- Престанок на државјанството на Република Србија

Државјанството на Република Србија престанува:

-ослободување

-со откажување;

-според меѓународни договори.

- Престанок на државјанството со ослободување

-Државјанин на Република Србија го отпишува државјанството на Република Србија со ослободување ако поднесе барање за ослободување и ако ги исполнува следниве услови:

1) дека наполнил 18 години возраст;

2) дека нема пречки во однос на воената служба;

3) да платил данок и други законски обврски во Република Србија;

4) да има регулирани имотно-правни обврски од брачниот однос и односот на родителите и децата кон лицата што живеат во Република Србија;

5) да не биде поведена кривична постапка против него во Република Србија за кривични дела за кои се гони по службена должност и доколку е осуден на казна затвор во Република Србија - дека ја издржал таа казна;

6) да има странско државјанство или доказ дека ќе биде примен во странско државјанство.

-Ослободување од државјанството на Република Србија[23] нема да се даде ако е потребно од причини на безбедност или одбрана на земјата, од причини на реципроцитет или ако тоа го бараат економските интереси на Република Србија.

-Државјанин на Република Србија кој поднел барање за ослободување од државјанство на Република Србија со истото барање, може да побара ослободување од државјанството на Република Србија за неговите деца до 18 години. Согласноста на другиот родител се доставува со барањето за ослободување на детето од државјанството на Република Србија. Ако детето е постаро од 14 години, се доставува негова согласност.

-Доколку родителите се разведени, барањето за ослободување на детето од државјанството на Република Србија може да го поднесе само родителот на

[23] Zakon o državljanstvu : sa Pravilnikom za izvršenje zakona

кого со конечна судска одлука му е доверено старателство и воспитување на детето.
-Доколку другиот родител не даде согласност за ослободување на детето од државјанството на Република Србија или е во непознато живеалиште или е лишен од деловна способност или родителски права, ќе се прифати барањето за ослободување на детето од државјанството на Република Србија,во интерес на детето.
-Во случај на целосно посвојување, државјанството на посвоеникот на Република Србија ќе престане со отпуштање на возраст од 18 години, ако барањето за престанок на државјанството е поднесено од посвоител кој е странец или посвоител кој поднел барање за ослободување од државјанство на Република Србија.

-Детето од став 1 на овој член нема да го изгуби државјанството на Република Србија, доколку со тоа остане без државјанство.
-Доколку лицето кое добило ослободување од државјанството на Република Србија не стекне странско државјанство во рок од една година од денот на одлуката за ослободување и доколку тоа лице остане без државјанство, органот што го издал решението ќе го поништи на писмено барање на тоа лице.

-Барањето за поништување на решението за ослободување од државјанство на Република Србија може да се поднесе во рок од три месеци од истекот на рокот од ставот 1 на овој член.

- Престанок на државјанството со откажување

-Возрасен државјанин на Република Србија кој е роден и живее во странство, а исто така има и странско државјанство, може да се одрекне од државјанството на Република Србија до 25-та година од животот.

-Во однос на одрекувањето од државјанство на дете до 18-годишна возраст, соодветно се применуваат одредбите од членот 30 на овој закон.

- Повторно стекнување со државјанство на Република Србија

-Лице кое е ослободено од државјанство на Република Србија и стекнато странско државјанство и лице на кое му престана државјанството на Република Србија на барање на неговите родители, може повторно да го добие државјанството на Република Србија, доколку поднесе барање за повторно стекнување државјанство на Република Србија, или ако тој е лишен од деловната способност дури и ако поднесе писмена изјава дека ја смета Република Србија за своја држава.

- Престанок на државјанство според меѓународни договори

-Државјанството на Република Србија може да биде прекинато врз основа на ратификуван меѓународен договор.

- Денот на престанувањето на државјанството

-Државјанството на Република Србија престанува на денот на доставувањето на решението за ослободување од државјанството на Република Србија, а во случај на престанок на државјанството со одрекување - на денот на давање на изјавата за одрекување.

- Постапка за стекнување и престанување на државјанство во Република Србија[24]

-Министерството за надлежни работи за внатрешни работи одлучува за барањата за стекнување државјанство на Република Србија по приемот и престанокот на државјанството на Република Србија.

-Постапката за барања за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија, која ја води Министерството надлежно за внатрешни работи, е итна.

-Барањето за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија се доставува до органот за внатрешни работи во местото на живеење на барателот, а може да се поднесе преку надлежната дипломатска или конзуларна мисија на Република Србија, која ќе го проследи до министерството надлежно за внатрешни работи.

[24] Zakon o državljanstvu : sa Pravilnikom za izvršenje zakona

-Барањето за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија се поднесува лично или преку полномошник.

-За лице лишено од деловна способност, барање поднесува старател.

-За дете до 18-годишна возраст, барањето за стекнување или престанок на државјанството го поднесува родителот, односно тој дава писмена изјава дека ја смета Република Србија за своја држава.

-Потребна е согласност за дете постаро од 14 години за стекнување или престанок на државјанството на Република Србија.

-Доколку постапката за стекнување или престанок на државјанството на Република Србија, поведена на барање на странка, не може да се продолжи или прекине без преземање на одредено дејствие од страна на подносителот, апликацијата ќе се смета за повлечена доколку барателот не го изврши дејствието потребно за продолжување или прекинување на постапката или ако поради непреземање на ова дејство може да се заклучи дека тој повеќе не е заинтересиран за продолжување на постапката.

-Од причините наведени во став 1 на овој член, постапката може да се прекине по истекот на три месеци од денот на предупредувањето, односно шест месеци доколку странката престојува во странство.

-Министерството надлежно за внатрешни работи може да одбие барање за стекнување државјанство на Република Србија по приемот или престанокот на државјанството на Република Србија, иако се исполнети условите пропишани со овој закон, доколку оцени дека постојат причини од интерес за Република Србија.

-Отпуштањето од државјанството на Република Србија нема да биде доделено, односно одрекувањето од државјанството на Република Србија нема да биде прифатено за време на воена состојба, состојба на непосредна опасност од војна или вонредна состојба.

-Одлуката за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија се доставува во согласност со правилата за задолжителна лична достава.

-Министерството надлежно за внатрешни работи е должно конечно да ја достави конечната одлука за стекнување или престанок на државјанството на Република Србија до органот надлежен за регистрација на граѓани.

-За лице кое стекнало државјанство на Република Србија и не е заведено во матичната книга на родени или во евиденцијата на државјани на Република Србија водена според претходните прописи, министерството надлежно за внатрешни работи ќе го утврди државјанството на тоа лице на негово барање со остварување на правата на лицата или по службена должност.

-Министерството за надлежни работи за внатрешни работи донесува решение за утврдување на државјанство на Република Србија.

-Лице за кое е утврдено државјанството на Република Србија се запишува во евиденцијата на државјани на Република Србија водена во согласност со одредбите на овој закон.

-Доколку министерството надлежно за внатрешни работи во постапката утврди дека некое лице го стекнало државјанството на Република Србија или дека неговото државјанство на Република Србија престанало спротивно на прописите за државјанство што биле во сила за време на стекнување или престанок на државјанството, особено врз основа на лажен или фалсификуван документ врз основа на неточни факти или други злоупотреби и неправилности во спроведената постапка, односно дека такво лице е заведено во евиденцијата на државјани на Република Србија, ќе донесе решение за поништување на стекнување или престанок на државјанството на Република Србија на тоа лице.

-Одлуката за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија не може да се поништи ако лицето од ставот 1 на овој член остане без државјанство.

-Министерството надлежно за внатрешни работи е должно да го достави решението за поништување на стекнување и престанок на државјанството на Република Србија, односно за поништување на записот во евиденцијата на државјани на Република Србија до органот надлежен за водење евиденција за бришење или запишување во евиденцијата на државјаните на Република Србија.

- Евиденција за граѓаните на Република Србија и доказ за државјанство на Република Србија

-Евиденцијата за државјаните на Република Србија се води во матичните книги на родени.

-Државјанството на Република Србија е заведено во матичната книга на родени во согласност со овој закон и прописите за матичните книги на родени.

-Евиденцијата за граѓаните на Република Србија ја води органот надлежен за водење на матичните книги како доверено работно место.

-Граѓаните на Република Србија кои не се родени на територијата на Република Србија и имаат постојан или привремен престој во неа, се запишуваат во матичната книга на родени по место на постојан или привремен престој.

-Граѓаните на Република Србија кои не се родени на територијата на Република Србија или имаат постојан или привремен престој во неа, се запишуваат во матичната книга на родени на таа општина на територијата на градот Белград утврдена од Градското собрание на Белград.

-Потомците на иселениците родени во странство, како и нивните сопруги родени во странство, исто така се запишуваат во матичната книга на градската општина од ставот 5 на овој член.

-Државјанството на Република Србија се докажува со извод од матична книга на родените, потврда за државјанство и во странство - и важечка патна исправа.

-Уверение за државјанство е јавен документ со кој се докажува државјанството на Република Србија и се издава врз основа на податоци од евиденцијата на државјани на Република Србија, само по лично барање.

-Во евиденцијата од ставот 1 на овој член се подразбира матичната книга на родени, книгите на државјани на Република Србија кои се водат во согласност со важечките прописи до влегувањето во сила на овој закон и другите записи за државјаните што се водат во Република Србија.

-Овластено лице во смисла на прописите за матичните книги може да издаде потврда за државјанство на Република Србија од евиденцијата од ставот 2 на овој член, без оглед на местото на упис во евиденцијата на државјани на Република Србија.

-Формите на сертификати за државјанство на Република Србија се технички подготвени и отпечатени од Народната банка на Србија - Институт за производство на банкноти и монети - Топсајдер.

-Прописите за начинот на запишување на фактот на државјанство во матичната книга на родени, обрасците за водење евиденција на одлуките за стекнување и престанок на државјанството и образецот на потврдата за државјанство ги издава министерот надлежен за внатрешни работи.

-Книгите на државјани на Република Србија чувани во согласност со прописите што важеа до влегувањето во сила на овој закон, ќе се склучуваат во врска со новите записи со датумот на примена на овој закон.

-Без оглед на ставот 1 на овој член, книгата на граѓани што се чуваат во министерството одговорно за внатрешни работи се склучува по регистрација на лица за кои се донесени решенија за стекнување државјанство на Република Србија до датумот на примена на овој закон.

-Врз основа на податоците во книгите на граѓани од став 1 на овој член, надлежниот орган издава потврди за државјанство на барање на заинтересирани лица и прави измени во фактите и податоците во тие книги.

-Податоците од евиденцијата за државјани на Република Србија од член 48 став 2 на овој закон се чуваат и чуваат во единствена евиденција, во електронска форма и на средства за автоматска обработка на податоците, во согласност со овој закон и прописите за матичните книги.

-Евиденцијата за државјаните на Република Србија од член 48 став 2 на овој закон, што се чува на средства за електронска обработка, складирање и чување на податоците е единствена и ги содржи следниве податоци: име, презиме, претходни имиња, пол, датум, место и општина на раѓање, единствен матичен број на граѓани, престој, престој во странство, претходно државјанство, основа за регистрација на факт на државјанство,

датум на издавање и испорака и број на решенија за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија, датум на стекнување или престанок на државјанството на Република Србија двајцата родители, односно старатели, имиња и презимиња на двајцата родители, односно старатели, претходни имиња и презимиња на двајцата родители, односно старатели и државјанство на двајцата родители, односно старатели.

-Евиденцијата за граѓаните на Република Србија се чува трајно.

-Надлежниот орган е должен да им обезбедува на другите корисници податоци од единствениот регистар само ако тие се овластени со закон да ги користат тие податоци или по барање, или со согласност на лицето на кое се однесуваат на податоците.

- Надзор

Надзорот над водењето евиденција за граѓаните на Република Србија го врши Министерството надлежно за внатрешни работи.

- Преодни и завршни одредби

-Државјанин на Република Србија, во смисла на овој закон, се смета за лице кое стекнало државјанство на Република Србија во согласност со претходните прописи.

-Државјанин на Република Србија, во смисла на овој закон, се смета и за државјанин на СФРЈ кој на 27 февруари 2005 година има државјанство на друга република на поранешна СФРЈ[25], односно државјанство на друга држава формирана на територијата на поранешна СФРЈ и регистриран престој во Република Србија барем за девет години, доколку поднесе писмена изјава дека се смета за државјанин на Република Србија и барање за упис во регистарот на државјани на Република Србија.[26]

[25] Zakon o državljanstvu : sa Pravilnikom za izvršenje zakona
[26] Zakon o državljanstvu : sa komentarom

-Државјанин на Република Србија, во смисла на овој закон, се смета и за црногорски државјанин кој на 3 јуни 2006 година регистрирал престој на територијата на Република Србија, доколку достави писмена изјава дека се смета за државјанин на Република Србија и барање за регистрација. На Србија.

-Писмена изјава и барање од став. 1 и 2 на овој член се предаваат на органот за внатрешни работи на чија територија странката има постојан престој.

-Органот за внатрешни работи, без да донесе одлука, ќе издаде писмена наредба до надлежниот орган за запишување во евиденцијата на државјаните на Република Србија за лицето за кое ќе утврди дека ги исполнил условите од ст. 1 и 2 на овој член. За лице за кое ќе утврди дека не ги исполнил сите услови, тој ќе го одбие барањето со решение.

-Изјава и барање од став. 1 и 2 на овој член можат да се достават во рок од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

-Постапката за решавање на барањето за стекнување и престанок на државјанството на Република Србија поведена пред денот на примената на овој закон ќе се прекине во согласност со одредбите на овој закон.

-Прописите од членот 14 став 5 член 46 став 5 и член 48 став 4 на овој закон ќе се донесат во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

-Законот за државјанство на Југославија [27](„Службен весник на СРЈ“, бр. 33/96 и 9/2001) и Законот за државјанство на Социјалистичка Република Србија[28] („Службен весник на СРС“, бр. 45/79 и 13) ќе престанат да важат со денот на влегувањето во сила на овој закон. / 83).

-Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Србија“ и ќе започне да се применува по истекот на 60 дена од денот на влегувањето во сила.

[27] Службен весник на СРЈ“, бр. 33/96 и 9/2001
[28] („Службен весник на СРС“, бр. 45/79 и 13

5.2 Државјанство на Република Бугарија

1. Регистрација на граѓанскиот настан „раѓање“ во Република Бугарија,[29] на деца со родител (и) бугарски државјанин (и), родени во странство, врз основа на документи издадени од странски локални власти.

Граѓаните на Република Бугарија кои престојуваат во странство се должни во рок од шест месеци, по изготвување на странски локален орган, извод од матична книга на родените за нивното дете, да обезбедат или испратат до бугарското дипломатско или конзуларно претставништво во соодветната земја заверен препис или извод. од документот, заедно со апликација, во која е означена нивната постојана адреса во Република Бугарија.

Последната постојана адреса (адресата наведена во лична карта) на мајката - бугарски државјанин - на новороденото дете се смета како постојана адреса во Република Бугарија, а доколку мајката е странски државјанин, се смета постојаната адреса каде што е заведено „раѓањето“ последната постојана адреса на таткото - бугарски државјанин.

Граѓаните исто така можат директно во соодветната бугарска општина (на постојана адреса) да го достават легализираниот извод од матичната книга на родените, со заверен превод на бугарски јазик, извршен од бугарски дипломатски или конзуларен претставник, или од страна на преведувачка компанија / преведувач, заведен во Регистарот на Министерството за надворешни работи. Кон Бугарија. Потписот на бугарскиот преведувач е заверен во Дирекцијата за конзуларни односи на Министерството за надворешни работи на адреса: Софија, ул. Алфред Нобел 2.

Ако изводот од родените потекнува од земја со која Република Бугарија склучила договор за правна помош, што изрично предвидува изземање од легализација на

[29] Закон за българското гражданство. Закон за българските документи за самоличност-Издателство: Нова Звезда

документи за граѓански статус, тогаш странската извод од матична книга на родените не треба да се легализира.

Ако изводот од родените потекнува од држава-членка на Хашката конвенција за укинување на условот за легализација на странски јавни акти во кои е членка Република Бугарија, тогаш во такви случаи странскиот извод на родените треба да биде заверен „апостил“.

Ако изводот од родените потекнува од држава со која Република Бугарија има склучено договор за правна помош, кој експлицитно предвидува ослободување од легализација на документи за граѓански статус, а во исто време и двете држави, Република Бугарија и странската држава, се страни во Хаг конвенција, тогаш се применува поповолниот режим.

Ако изводот од родените потекнува од држава со која Република Бугарија нема договор за правна помош што предвидува ослободување од легализација на документи за граѓански статус, или странската држава не е страна на Хашката конвенција, тогаш изводот на родените треба да биде заверен од Министерството за надворешни работи. работи во странска земја. Оваа сертификација треба да биде заверена од бугарското дипломатско / конзуларно претставништво во таа земја, или во отсуство на бугарска мисија - од таа бугарска мисија во друга земја, која е акредитирана за странската земја што издала извод од матичната книга на родените.

Ако изводот од родените потекнува од земја со која Република Бугарија нема дипломатски односи, легализацијата на изводот на родените ја врши бугарската дипломатска / конзуларна мисија во трета земја, каде што е претставена и од земјата на потекло. Во овој случај, изводот на родените мора да биде заверен од претставништвото на земјата од каде потекнува изводот на родените, како и од Министерството за надворешни работи на третата земја во која се наоѓа странската и бугарската застапеност.

Детални информации за државите-членки на конвенцијата, како и за органите за издавање на „апостил“ од секоја држава, може да се добијат на Интернет адресата: www.hcch.net

Граѓанскиот настан „раѓање“ може да се регистрира во Република Бугарија и во случаите кога за раѓањето е издаден повеќејазичен извод од извод од матичната книга на родените.

Повеќејазични извадоци од акти за граѓански статус се издаваат врз основа на Конвенцијата за издавање на повеќејазични извадоци од акти на граѓански статус, на коишто Република Бугарија и пристапи на 18.12.2013 година.

Конвенцијата дозволува регистрација на граѓански настани[30] (раѓање, брак и смрт) врз основа на унифицирани документи - обрасци А, Б и Ц, кои се приложени кон неа.

Настаните со граѓански статус (раѓање, брак, смрт) што се случиле во странство може да се снимаат врз основа на изводите регулирани во Конвенцијата. За таа цел, потребно е бугарските граѓани, внесени во презентираните изјави, да бидат недвосмислено идентификувани. Во случај тоа да не е можно, нема никаква пречка да се бараат целосни копии од актите за граѓански статус подготвени во странство.

Повеќејазични изводи од актите за граѓански статус издадени од една земја-членка според Конвенцијата се признаваат и имаат директен ефект на територијата на другите земји-членки (без потреба од легализација или друга слична формалност).

Општинското тело за граѓански статус во Република Бугарија, кое ќе го регистрира граѓанскиот настан и ќе го внесе во Регистарот на население, може да побара превод на повеќејазична изјава, кој превод треба да биде заверен од Дирекцијата за конзуларни односи на Министерството за надворешни работи на: Софија , Улица Алфред Нобел 2.

[30] Закон за българското гражданство. Закон за българските документи за самоличност- Издателство: Нова Звезда

Страни на Конвенцијата покрај Република Бугарија се: Германија, Австрија, Белгија, Шпанија, Франција, Грција (која ја потпиша, но не ја извести Конвенцијата), Италија, Луксембург, Холандија, Португалија, Швајцарија, Турција, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Србија, Полска, Црна Гора, Молдавија, Литванија, Естонија и Романија.

- Имиња на бугарски државјани родени во странство

По регистрацијата на граѓанскиот настан „раѓање“ во Република Бугарија, бугарскиот орган за граѓански статус (општината на постојаната адреса на родителот) го внесува името на новороденото дете на ист начин, без промена, бидејќи името на детето е заведено во странскиот извод на родените. На барање на родителите на новороденото дете, при регистрација на раѓање во Република Бугарија, детето да биде регистрирано со имиња што одговараат на системот на бугарско име, родителите треба да поднесат барање до странското тело кое издава странски извод за раѓање за да го регистрира изводот на родените. новороденото дете со имиња што одговараат на системот на бугарско име.

Во отсуство на можност, според странското законодавство, да се избере името на новороденото дете, што одговара на бугарскиот систем за име; или

во отсуство на наведена желба од страна на родителите да го внесат името на детето што одговара на системот на бугарско име, дури и во случај на допуштеност на странското законодавство за внесување во странскиот документ за раѓање име што одговара на бугарскиот систем на име.

Бугарското тело за граѓански статус при регистрација на раѓањето на детето во Република Бугарија го внесува името на детето на ист начин како што е внесено во странскиот извод, без промена. Промена на името на детето по регистрација на раѓање во Република Бугарија може да се изврши само со судска наредба.

При изготвување на странски извод од матичната книга на родените од страна на локалните власти за граѓански статус со дете родено од бугарски државјани, родителите на новороденото дете се должни да ја известат локалната власт за полните имиња на детето (име, име на татко и презиме). , барајќи од странското тело да ги внесе имињата во изводот на родените, освен во случаите кога странското законодавство не изрично предвидува можност за внесување на имињата, според горенаведеното правило.

- Одредување на ПИН и внесување во регистрите за население на бугарски граѓани кои живеат во странство

Секој бугарски граѓанин има единствен граѓански број (ПИН) - единствен број со кој поединечно се идентификуваат поединци.

ПИН-кодовите ги стекнуваат сите новородени деца, вклучително и оние во странство, по нивното запишување во регистрите за население во општината на постојаната адреса на нивните родители. Општината издава потврди за родени на децата, со внесен ПИН, врз основа на извод од матична книга на родените, изготвен од локално тело за граѓански статус - преведен на бугарски јазик и заверен.

Странскиот документ се доставува до службата за граѓански статус на соодветната бугарска општина лично, преку овластено лице или преку бугарските дипломатско-конзуларни претставништва на Република Бугарија во странство.

ПИН-кодови добиваат и лица кои стекнале бугарско државјанство по потекло или со натурализација, откако биле регистрирани во општината на нивната постојана адреса во Бугарија. Општините обезбедуваат заверена копија од потврдата за стекнато бугарско државјанство, издадена од Дирекцијата за бугарско државјанство на Министерството за правда, заедно со пријава за изборно трајно обраќање во Република Бугарија.

Сите лица кои го вратиле своето бугарско државјанство и кои направиле избор на постојана адреса во Република Бугарија, добиваат ПИН. Лицата кои имале ПИН пред

ослободувањето од бугарско државјанство, го обновуваат својот ПИН, заедно со враќањето на нивното државјанство.

Лицата што ја напуштија Република Бугарија пред воведувањето на Унифициран систем за граѓанска регистрација и административни услуги (ESGRAON) во 1977 година, исто така, се здобија со ПИН-кодови.

Пред тоа, тие мора да поминат постапка за утврдување на постоење на бугарско државјанство во Дирекцијата за бугарско државјанство на Министерството за правда, а потврдата издадена од дирекцијата има рок на важење од една година.

Горенаведените групи на лица се предмет на граѓанска регистрација во соодветните општини на нивната постојана адреса во Република Бугарија, каде што се изготвени лична картичка за регистрација (КРС) и запис во Националната база на податоци за население.

- Граѓански настан „Брак“

1. Склучување на граѓански брак[31] пред бугарски конзуларен службеник во странство

Бугарските граѓани можат да се венчаат во странство пред бугарски конзуларен службеник.

Забелешка:

Бракот помеѓу бугарските државјани во странство може да биде склучен пред бугарски дипломатски или конзуларен претставник, ако тоа го дозволува законот на земјата домаќин.

Брак помеѓу бугарски државјанин и странски државјанин може да биде склучен пред бугарски дипломатски или конзуларен претставник, ако тоа го дозволуваат законите на земјата домаќин и домашното право на странскиот државјанин.

[31] Капустин Б.Г. Гражданство и гражданское общество

Секој бугарски државјанин кој сака да се ожени во странство, пред бугарски дипломатски / конзуларен претставник, се препорачува да го извести конзуларниот службеник за постоењето на државјанство различно од бугарско државјанство.

Неинформирањето на конзулот за постоење на државјанство освен бугарско државјанство од страна на оние кои сакаат да стапат во брак во странство може да доведе до непризнавање на бракот и, следствено, на проблеми при неговото регистрирање во странската земја за која тој исто така е државјанин. па бугарскиот државјанин.

Секој бугарски граѓанин, пред да планира брак во странство пред дипломатски или конзуларен претставник, мора да контактира со конзуларниот службеник, кој ќе го извести за допуштеноста на таков брак во земјата на престој.

Пред да се спроведе постапката за брак во бугарско дипломатско или конзуларно претставништво, лицата кои сакаат да стапат во брак треба да ги добијат следниве документи, кои се доставуваат до конзуларниот службеник:

-медицинско уверение;

-извод на родени;

-документ за лична карта - на идните сопружници и сведоци;

- потврда за брачна состојба, издадена од општината на постојана адреса во Република Бугарија [32](препорачано);

-декларации што ги пополнуваат лицата пред церемонијата на брак;

Во случај на брак меѓу бугарски државјанин и странски државјанин, странскиот државјанин, покрај горенаведените документи, доставува и документ дека неговото домашно право дозволува брак во бугарското претставништво и овој брак ќе биде признат во неговата татковина.

[32] Закон за българското гражданство. Закон за българските документи за самоличност-Издателство: Нова Звезда

Лицата кои сакаат да стапат во брак во странство пред бугарски дипломатски или конзуларен претставник мора да контактираат со бугарската мисија, која ќе ги одреди датумот и времето на церемонијата на брак. Исто така, лицата мора да бидат информирани од конзуларниот службеник за сите дополнителни документи што треба да бидат доставени, согласно бугарското и странското законодавство, како и законодавството на трета земја, доколку е потребно.

2. Регистрација на граѓански брак на бугарски граѓани во Република Бугарија, склучено во странство

Граѓаните на Република Бугарија кои се во странство се должни во рок од шест месеци, по изготвување на граѓански сертификат за брак од странски локален орган за граѓански статус, да обезбедат или да и испратат на бугарското дипломатско или конзуларно претставништво во соодветната земја заверен препис или извод од документот, заедно со пријава за регистрација на настанот на постојаната адреса означена од нив во Бугарија.

Последната постојана адреса во Република Бугарија се смета за последната постојана адреса (адресата наведена во личната карта) на брачниот другар - бугарски државјанин - и ако брачниот другар е странски државјанин, последната постојана адреса на „бракот“ се смета за последната постојана адреса. сопругата е бугарски државјанин.

Граѓаните исто така можат директно во соодветната бугарска општина (општината на постојаната адреса на брачниот другар) да го достават легализираниот сертификат за граѓански брак, со заверен превод на бугарски јазик, направен од бугарско дипломатско или конзуларно претставништво или од преведувачка компанија / преведувач, внесени / запишани во Регистарот на Министерството за надворешни работи на Бугарија. Заверувањето на потписот на бугарскиот преведувач се врши во Дирекцијата за конзуларни односи на Министерството за надворешни работи на адреса: Софија, ул. Алфред Нобел 2.

Ако сертификатот за брак потекнува од земја со која Република Бугарија склучила договор за правна помош, што експлицитно предвидува ослободување од легализација

на документи за граѓански статус, тогаш странскиот сертификат за брак не треба да се легализира.

Ако сертификатот за брак потекнува од држава-членка на Хашката конвенција за елиминација на барањето за легализација на странски јавни акти во кои е членка Република Бугарија, тогаш во такви случаи странскиот сертификат за брак треба да биде заверен „апостил“.

Доколку документот за брак потекнува од држава со која Република Бугарија склучила договор за правна помош, што изрично предвидува изземање од легализација на документи за граѓански статус, а во исто време и двете држави, Република Бугарија и странската држава, се страни на Хаг конвенција, тогаш се применува поповолниот режим.

Ако потврдата за брак потекнува од држава со која Република Бугарија нема договор за правна помош што предвидува ослободување од легализација на документи за граѓански статус, или странската држава не е страна на Хашката конвенција, тогаш потврдата за брак треба да биде заверена од Министерството за надворешни работи. работи во странска земја. Оваа сертификација треба да биде заверена од бугарското дипломатско / конзуларно претставништво во таа земја, или во отсуство на бугарска мисија - од таа бугарска мисија во друга земја, која е акредитирана за странската земја што издала потврда за брак.

Ако документот за брак потекнува од земја со која Република Бугарија нема дипломатски односи, легализацијата на потврдата за брак ја врши бугарската дипломатска / конзуларна мисија во трета земја, каде што е претставена и од земјата на потекло на потврдата за брак. Во овој случај, потврдата за брак мора да биде заверена од застапувањето на земјата од каде потекнува потврдата за брак, како и од Министерството за надворешни работи на третата земја во која се наоѓа странската и бугарската застапеност.

Детални информации за државите-членки на конвенцијата, како и за органите за издавање „апстил“ на секоја држава, може да се добијат на Интернет адресата: www.hcch.net

Граѓанскиот настан „брак“ може да се регистрира во Република Бугарија и во случаи кога за склучениот брак е издаден повеќејазичен извод од потврда за брак на сопружниците.

Повеќејазични извадоци од акти за граѓански статус се издаваат врз основа на Конвенцијата за издавање на повеќејазични изводи од акти за граѓански статус, на кои Република Бугарија пристапи на 18.12.2013 година.

Конвенцијата дозволува регистрација на граѓански настани (раѓање, брак и смрт) врз основа на унифицирани документи - обрасци А, Б и Ц, кои се приложени кон неа.

Настаните со граѓански статус (раѓање, брак, смрт) што се случуваат во странство може да се регистрираат врз основа на изводите регулирани во Конвенцијата. За таа цел, потребно е бугарските граѓани, внесени во презентираните изјави, да бидат недвосмислено идентификувани. Доколку тоа не е можно, нема никаква пречка да се бараат целосни копии од документи за граѓански статус подготвени во странство.

Повеќејазични изводи од актите за граѓански статус издадени од една земја-членка според Конвенцијата се признаваат и имаат директен ефект на територијата на другите земји-членки (без потреба од легализација или друга слична формалност).

Општинското тело за граѓански статус во Република Бугарија, кое ќе го регистрира граѓанскиот настан и ќе го внесе во Регистарот на население, може да побара превод на повеќејазична изјава, кој превод треба да биде заверен од Дирекцијата за конзуларни односи на Министерството за надворешни работи на: Софија , Улица Алфред Нобел 2.

Страни на Конвенцијата покрај Република Бугарија се: Германија, Австрија, Белгија, Шпанија, Франција, Грција (која ја потпиша, но не ја извести Конвенцијата), Италија, Луксембург, Холандија, Португалија, Швајцарија, Турција, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Србија, Полска, Црна Гора, Молдавија, Литванија, Естонија и Романија.

3. Презиме на сопружниците

При изготвувањето на странски брак, секое од лицата што стапуваат во брак треба да се изјасни до надлежниот орган на странската држава дали го задржува своето презиме или го прифаќа презимето на неговата сопруга или го додава презимето на брачниот другар на нејзината, која промена се рефлектира во составениот чин на брак. Доколку странското законодавство не предвидува таква можност, лицето мора да добие релевантен документ од странскиот надлежен орган, што покажува дека бугарскиот државјанин му изјавил на странскиот службеник желба да го смени името. Така подготвениот документ, заедно со документот за странски брак, се доставува до органот за граѓанска регистрација на Бугарија, со цел промена на презимето при регистрација на бракот во Република Бугарија.

Во отсуство на горенаведените основи, не може да се изврши промена на презимето во Република Бугарија, освен со судска наредба.

- Граѓански настан „Смрт“

1. Регистрација во Бугарија за смрт на бугарски државјанин, се случила во странство

Смрт со бугарски државјанин, што се случила во странство, се регистрира во општината на постојаната адреса на починатиот во Република Бугарија.

За оваа цел, заверен препис или извадок од потврдата за смрт издаден од локален орган за граѓански статус се обезбедува или испраќа во рок од шест месеци до дипломатското или конзуларното претставништво на Република Бугарија во странство, заедно со пријава што укажува на постојаната адреса на починатиот граѓанин. Бугарија.

Последната постојана адреса (адресата наведена во личната карта) на починатиот бугарски државјанин се смета за постојана адреса во Република Бугарија.

Роднините на починатиот бугарски државјанин исто така можат да го достават легализираниот документ директно до општината (на последната постојана адреса), со заверен превод на бугарски јазик од бугарски дипломатски или конзуларен

претставник или од преведувачка компанија / преведувач регистрирана во Регистарот на Министерството за надворешни работи на Бугарија. Заверувањето на потписот на бугарскиот преведувач го прави Дирекцијата за конзуларни односи на Министерството за надворешни работи на адреса: Софија, ул. Алфред Нобел 2.

Ако потврдата за смрт потекнува од земја со која Република Бугарија склучила договор за правна помош, што изрично предвидува изземање од легализација на документи за граѓански статус, тогаш странскиот уверение за смрт не треба да се легализира.

Ако потврдата за смрт потекнува од држава-членка на Хашката конвенција за укинување на условот за легализација на странски јавни акти, во која е членка Република Бугарија, тогаш во такви случаи странскиот уверение за смрт треба да биде заверен „апостил“.

Ако потврдата за смрт потекнува од држава со која Република Бугарија има склучено договор за правна помош, кој експлицитно предвидува ослободување од легализација на документи за граѓански статус, а во исто време и двете држави, Република Бугарија и странската држава, се страни на Хаг конвенција, тогаш се применува поповолниот режим.

Ако потврдата за смрт потекнува од држава со која Република Бугарија нема договор за правна помош што предвидува ослободување од легализација на документи за граѓански статус, или странската држава не е страна на Хашката конвенција, тогаш потврдата за смрт треба да биде заверена од Министерството за надворешни работи. работи во странска земја. Оваа сертификација треба да биде заверена од бугарското дипломатско / конзуларно претставништво во таа земја, или во отсуство на бугарска мисија - од таа бугарска мисија во друга земја, која е акредитирана за странската земја што издала потврда за смрт.

Ако документот за смртта потекнува од земја со која Република Бугарија нема дипломатски односи, легализацијата на потврдата за смртта ја врши бугарското дипломатско / конзуларно претставништво во трета земја, каде што е застапена и земјата на потекло на потврдата за смртта. Во овој случај, потврдата за смрт мора да биде заверена од застапувањето на земјата од каде потекнува потврдата за смрт, како и

од Министерството за надворешни работи на третата земја во која се наоѓа странското и бугарското претставништво.

Детални информации за државите-членки на конвенцијата, како и за органите за издавање „апостил“ на секоја држава, може да се добијат на Интернет адресата: www.hcch.net

Граѓанскиот настан „смрт“ може да биде регистриран во Република Бугарија и во случаите кога е издаден повеќејазичен извод од неговата потврда за смрт за смрт на бугарски државјанин во странство.

Повеќејазични извадоци од акти за граѓански статус се издаваат врз основа на Конвенцијата за издавање на повеќејазични изводи од акти за граѓански статус, на кои Република Бугарија пристапи на 18.12.2013 година.

Конвенцијата дозволува регистрација на граѓански настани (раѓање, брак и смрт) врз основа на унифицирани документи - обрасци А, Б и Ц, кои се приложени кон неа.

Настаните со граѓански статус (раѓање, брак, смрт) што се случиле во странство може да се снимаат врз основа на изводите регулирани во Конвенцијата. За таа цел, потребно е бугарските граѓани, внесени во презентираните изјави, да бидат недвосмислено идентификувани. Во случај тоа да не е можно, нема никаква пречка да се бараат целосни копии од актите за граѓански статус подготвени во странство.

Повеќејазични изводи од актите за граѓански статус издадени од една земја-членка според Конвенцијата се признаваат и имаат директен ефект на територијата на другите земји-членки (без потреба од легализација или друга слична формалност).

Општинското тело за граѓански статус во Република Бугарија, кое ќе го регистрира граѓанскиот настан и ќе го внесе во Регистарот на население, може да побара превод на повеќејазична изјава, кој превод треба да биде заверен од Дирекцијата за конзуларни односи на Министерството за надворешни работи на: Софија , Улица Алфред Нобел 2.

Страните на Конвенцијата покрај Република Бугарија се: Германија, Австрија, Белгија, Шпанија, Франција, Грција (која ја потпиша, но не ја извести Конвенцијата), Италија,

Луксембург, Холандија, Португалија, Швајцарија, Турција, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Србија, Полска, Црна Гора, Молдавија, Литванија, Естонија и Романија.

2. Бугарските дипломатско-конзуларни претставништва во странство не финансираат и не извршуваат активности за сервисирање и транспорт на починатиот. Во случај на смрт, роднините на починатиот бугарски државјанин треба да воспостават контакт со погребална куќа / агенција во земјата на престој, каде ќе се запознаат со услугата и превозот на починатиот во странство.

5.3 Државјанство на Република Русија

Државјанството на Руската Федерација[33] - Русија - е стабилен правен однос на лице со Руската Федерација - Русија, изразен во целокупноста на нивните меѓусебни права и обврски.

Државјани на Русија, т.е. лица кои имаат државјанство на Руската Федерација, според сегашното законодавство се:

-лица кои имаат руско државјанство на датумот на влегување во сила на Федералниот закон „За државјанство на Руската Федерација“ од 2002 година (т.е. на 1 јули 2002 година , и последователно не го прекинале руското државјанство;

-лица кои се стекнале со руско државјанство во согласност со Федералниот закон од 2002 година за државјанство на Руската Федерација.

До 1 септември (14.09. 1917 година), датумот на усвојување на Уредбата на привремената влада за воспоставување републичка форма на управување во Русија, во Руската империја постоеше институција за државјанство, која ја консолидираше правната нееднаквост на субјектите, што во многу карактеристики се развиваше во феудалната ера на средниот век.

До октомври 1917 година, поданиците на Руската империја беа поделени во неколку категории со посебен правен статус:

- природни субјекти, меѓу кои се истакнаа:

-благородници (наследни и лични);

-свештенство (поделено по религија);

-урбани жители (поделени во групи: почесни граѓани, трговци, буржоазија и еснаф);

-рурални жители;

- странци (источни народи и Евреи);
- Фински жители.

[33] https://ru.wikipedia.org/wiki/Гражданство_России

Царското законодавство е поврзано со припаѓање на одредена категорија субјекти кои се многу значајни разлики во правата и обврските. На пример, четири групи природни субјекти беа поделени на лица од државата што се оданочува и не се оданочува. Лицата на ослободена држава (благородници и почесни граѓани) уживаа во слободата на движење и добија неограничени пасоши за престој низ Руската империја; даночните лица (буржоази и селани) немале такви права.

По Октомвриската револуција, Советот на народни комесари и Серускиот централен извршен комитет на 10 (23) ноември 1917 година го усвоија Указот „За уништување на имоти и цивилни редови“ .

Се наведува дека:

1. Сите имоти и класни поделби на граѓаните што постоеја досега во Русија, класните привилегии и ограничувања, класните организации и институции, како и сите граѓански редови, се укинати.

2. Сите титули (благородник, трговец, малограѓанство, селанец, итн., Титули - кнежество, округ, итн.) и името на граѓанските редови (тајни, државни и други советници) се уништени и се утврдува едно име заедничко за целото население на Русија - граѓани на Руска Република.

На 5 април 1918 година, Серускиот централен извршен комитет го донесе Указот „За стекнување права на руско државјанство“. Овозможи странец кој живее во рамките на Руската социјалистичка федеративна Советска Република да стане руски државјанин. Овластување за прифаќање странци во руско државјанство добија локалните совети, кои им издадоа потврди за стекнување права на руско државјанство.

Во исклучителни случаи, на Целорускиот централен извршен комитет беше дозволено да биде примен во бројот на граѓани на РСФСР на лица кои биле надвор од неговите граници, преку дипломатскиот претставник на РСФСР. Народниот комесаријат за внатрешни работи ги регистрираше сите странци прифатени за државјанство и ги објави своите списоци за општи информации.

Уставот на Руската Социјалистичка Федеративна Советска Република, усвоен од Серуски конгрес на Советите на 10 јули 1918 година, го класифицираше објавувањето на општите резолуции за стекнување и губење на правата на руско државјанство и за правата на странците на територијата на Република, предмет на јурисдикција на Серускиот конгрес на Советите и на Северен руски Централен извршен комитет (член 49) За локалните Совети, Уставот обезбедуваше овластување „без тешки формалности“ за давање права на руско државјанство, „засновано на солидарност на работниците од сите народи“, на оние странци што живееја во Република „заради работа, припаѓаа на работничката класа или на селаните кои не користеа туѓ труд“.

- Државјанство на СССР

Со формирањето на Сојузот на Советските социјалистички републики, беше воведено целосно унијатско државјанство на СССР. Во Поглавје II од Основниот закон (Устав) на СССР од 1924 година „За суверените права на унијатските републики и за унијатското државјанство“, утврдено е дека е воспоставено единствено синдикално државјанство за граѓаните на унијатските републики.

- Државјанство на Руската Федерација

На 28 ноември 1991 година, во врска со распадот на СССР, Врховниот Совет на Русија го донесе Законот на РСФСР[34] „За државјанство на РСФСР“ , кој стапи во сила од моментот на објавувањето - 6 февруари 1992 година.

Суштината на руското државјанство лежи во фактот дека Руската Федерација е правен наследник и правен наследник на Руската држава, Руската Република, Руската Советска Федеративна Социјалистичка Република (РСФСР) и Сојузот на Советските социјалистички републики (СССР); институтот за руско државјанство е во корелација со принципот на континуитет (континуитет) на руската државност. При утврдување дали некое лице припаѓа на државјанството на Руската Федерација, потребно е да се применат акти од законодавството на Руската

[34] „За државјанство на РСФСР“

Федерација и републиките во рамките на Руската Федерација, меѓународните договори на Руската Федерација, поранешниот СССР или што постоеле пред 7 ноември (25 Октомври) 1917 година на руската држава, во сила за време на почетокот на околностите поврзани со припадност на некое лице на државјанство на Руската Федерација.

Во врска со промената на името на државата во насловот и текстот на Законот, зборовите „Руска Советска Федеративна Социјалистичка Република“ и „РСФСР“ на 14 јули 1993 година беа заменети со зборовите „Руска Федерација“ во соодветниот случај. Во 1997 година, Комисијата за државјанство под претседателот на Руската Федерација донесе одлука за развој на нова верзија на законот "за државјанство на Руската Федерација", бидејќи Законот на Руската Федерација од 1991 година беше развиен за време на преодниот период на формирање на нова руска државност и тој не ги зеде предвид карактеристиките на подоцнежниот развој Русија, природата на односите со новите независни држави, не беше целосно во согласност со Уставот на Руската Федерација од 1993 година. Покрај тоа, Руската Федерација во 1997 година презеде чекори за потпишување на Европската конвенција за државјанство.

На 1 јули 2002 година стапи на сила Федералниот закон „За државјанство на Руската Федерација“, усвоен од Државната дума на Руската Федерација на 31 мај истата година.

- Тековно законодавство за руско државјанство

-Прашањата за државјанство на Руската Федерација се регулираат со:

-Устав на Руската Федерација од 1993 година

-меѓународни договори на Русија

-Федерален закон "за државјанство на Руската Федерација" 2002 година

-како и други нормативни правни акти на Русија донесени во согласност со нив.

Рускиот устав утврдува дека прашањата за државјанството се во надлежност на Руската Федерација.

- Принципи на руско државјанство

Членот 4 од Федералниот закон ги содржи принципите на државјанство:

-Државјанството на Руската Федерација е униформно и еднакво, без оглед на основите за нејзино стекнување (клаузула 2)

-Престојот на државјанин на Русија надвор од Руската Федерација не го прекинува неговото државјанство на Руската Федерација (клаузула 3)

-На државјанин на Русија не може да му биде одземено државјанството на Руската Федерација или правото да го промени (клаузула 4)

-Државјанин на Русија не може да биде протеран од Руската Федерација или екстрадиран во странска држава (клаузула 5)

-Руската Федерација поттикнува стекнување руско државјанство од лица без државјанство кои живеат на територијата на Руската Федерација (клаузула 6)

-Дали некое лице има државјанство на Руската Федерација или фактот дека некое лице во минатото има државјанство на СССР се утврдува врз основа на законските акти на Руската Федерација, РСССР или СССР, меѓународните договори на Руската Федерација, РСССР или СССР што биле во сила на денот на настанувањето на околностите поврзани со поседувањето на соодветното државјанство на лицето (точка 7).

- Стекнување на руско државјанство

Постапката за стекнување руско државјанство е утврдена во Федералниот закон "за државјанство на Руската Федерација" и е утврдена во Указот на претседателот на Русија од 14 ноември 2002 година "за одобрување на регулативата за постапката за разгледување на прашањата на државјанството на Руската Федерација".

Стекнувањето на руско државјанство се заснова на комбинација од два принципа: „ со потекло (jus sanguinis) и со раѓање на територијата на определена држава (jus soli).

- Основи за стекнување руско државјанство:

1) По раѓање.

-двајцата родители или самохран родител имаат руско државјанство. Местото на раѓање на детето не е важно;

-едниот од родителите има руско државјанство, другиот родител е лице без државјанство или е признаен како исчезнат;

-едниот родител е државјанин на Руската Федерација, другиот родител е странски државјанин. Местото на раѓање на детето е територијата на Руската Федерација или надвор од територијата на Руската Федерација и државата на раѓање не му го дава на детето своето државјанство. Во спротивно, детето станува државјанин на државата на раѓање или државата на вториот родител;

-двајцата родители се странски државјани или лица без државјанство кои живеат на територијата на Руската Федерација, а државата чии државјани се неговите родители или единствениот родител, не му го дава на детето своето државјанство;

-родители непознати и не се објавени 6 месеци.

2) Натурализација.

Прием во државјанство на Руската Федерација по апликација. Критериуми за апликантот воопшто:

-мнозинство;

-5 години постојан престој во Руската Федерација од датумот на добивање дозвола за престој;

-обврска на граѓанин да се усогласи со Уставот на Руската Федерација и законодавството на Руската Федерација;

-владеење на руски јазик (лицата утврдени со закон се ослободени од обезбедување документ со кој се потврдува познавање на рускиот јазик);

-има легитимен извор на егзистенција.

Периодот на престој во Русија може да се намали на 1 година поради посебни професионални карактеристики, благодарение на што граѓанин е од интерес за Русија.

Претседателот, со својот декрет, може да прифати во државјанството на Руската Федерација лица кои имаат посебни заслуги за Руската Федерација, на општ начин, без да ги почитува горенаведените критериуми.

Исто така, постои поедноставена постапка за прием во државјанство, со што се отстранува обврската за престој на територијата 5 години. За поедноставен прием во државјанство може да се примени на лица кои:

-имаат барем еден родител кој е државјанин на Руската Федерација и живее на територијата на Руската Федерација;

-имале државјанство на СССР, живееле во државите што биле дел од СССР и не стекнале државјанство на овие држави (лица без државјанство);

-родени се на територијата на РСФСР;

-биле во брак со државјанин на Руската Федерација 3 години;

-имаат син или ќерка со посебни потреби;

-биле образовани на територијата на Руската Федерација и работеле три години;

-се претприемачи и платиле данок од најмалку 1.000.000 рубли за 3 години;

-се големи инвеститори;

-мајчин јазик на руски јазик (лица кои живееле во РСФСР или кои имаат роднини во вознесеникот кои трајно престојувале во РСФСР);

-учесници во државната програма за помош на доброволно преселување на сонародници кои живеат во странство во Руската Федерација;

Постапката за доделување руско државјанство на граѓани од некои држави на ЗНД со која се склучени договори за поедноставена постапка за доделување државјанство е поедноставена.

Ограничувања за прием во државјанството на Руската Федерација (и во случај на натурализација и во случај на враќање на државјанството). Не е предмет на прием во државјанството на Руската Федерација, а оние што биле државјани на Руската Федерација не се претходно обновени:

-лица кои заговараат присилна промена на темелите на уставниот систем на Руската Федерација или со други активности што ја загрозуваат безбедноста на Русија;

-лица кои учествувале или учествувале во минатото во вооружени конфликти или во комисија во текот на ваквите акции насочени против вооружените сили на Руската Федерација или при извршување терористички акти или во подготовка за нивно извршување;

-лица кои дале лажни документи или дале намерно лажни информации при поднесување на апликација;

-лица кои се на воена служба, служба во безбедносните органи или во агенциите за спроведување на законот на странска држава;

-лица со извонредно или неказнето кривично досие и во Руската Федерација и во странство;

-лица гонети од надлежните органи (и во Русија и странски држави) за сторени кривични дела (што одговара на кривични дела според нашето законодавство.

3) Обнова.

Лицата кои претходно имале руско државјанство се прифаќаат во руско државјанство со лична апликација.

Критериуми:

-мнозинство;

-3 години постојан престој во Руската Федерација од датумот на добивање дозвола за престој;

-обврска на граѓанин да се усогласи со Уставот на Руската Федерација и законодавството на Руската Федерација;

-познавање на руски јазик;

-има легитимен извор на егзистенција.

4) Усвојување

-Усвојување на државјанство при избирање како резултат на промени на Државната граница на Руската Федерација

-активни - какви било активности се потребни од страна на граѓанинот;

-пасивно - или е потребен договор за граѓанин или негово непостапување.

5) Усогласеност на детето со државјанството на родителите.

-Дете се стекнува со руско државјанство како резултат на стекнување од страна на неговите родители.

На 24 јули 2020 година, стапија на сила измените и дополнувањата на федералниот закон „За државјанство на Руската Федерација“. Направени се измени за поедноставување на стекнувањето руско државјанство за странци:

-Укината обврската за добивање државјанство за доставување документ за одрекување од постојното државјанство;
-Укината обврската за добивање државјанство за презентирање документи со кои се потврдува изворот на неговата егзистенција;
-Граѓаните на Молдавија, Украина, Белорусија и Казахстан добија право, по добивањето на дозвола за престој (без оглед на должината на престојот во Русија), да поднесат барање за стекнување државјанство;
-Странец кој завршил руски универзитет има право да поднесе барање за стекнување државјанство ако работел официјално 1 година;
На 12 октомври 2020 година, измените и дополнувањата на федералниот закон „За државјанство на Руската Федерација“ им овозможија на работоспособните странци да добијат руско државјанство „за деца што живеат во Русија“

- Статистика на странци кои се стекнале со руско државјанство

Според Министерството за внатрешни работи на Русија, во 2019 година бројот на странци кои се стекнале со руско државјанство е околу 500 илјади лица.
-Заклетва
За оние кои сакаат да земат руско државјанство на 12 јули 2017 година . Државната комисија го усвои текстот на заклетвата. Предлог-законот беше потпишан од претседателот Путин и стапи на сила на 1 септември 2017 година.

Текст на заклетва:

„Јас (презиме, име, покровителство), доброволно и свесно прифаќајќи го државјанството на Руската Федерација, се колнам:
-ќе ги почитувам Уставот и законодавството на Руската Федерација, правата и слободите на нејзините граѓани;
-ќе ги исполнувам должностите на граѓанин на Руската Федерација во корист на државата и општеството;
-ќе ги бранам слободата и независноста на Руската Федерација;

-ќе бидам лојален на Русија, ќе ја почитувам нејзината култура, историја и традиции.

- Престанок на руско државјанство

Основи за престанок на руското државјанство:

1) Доброволно повлекување од руско државјанство. Потребна е изјава од граѓанин и исполнување на сите обврски кон Русија: да нема заостанати даноци, да нема инциденти со вклучување на надлежните органи како обвинет во кривичното дело и пресуда против граѓанин што треба да се изврши. Исто така, барателот мора или да има државјанство на странска држава или гаранција за нејзино стекнување.
2) Обратна опција. Избор на државјанство на друга држава при промена на државната граница на Руската Федерација.
3) Промена на државјанството од страна на родителите

Откажувањето од руско државјанство, во отсуство на друго државјанство и без гаранции за стекнување, е дозволено со Уставот на Руската Федерација и сегашното законодавство до влегувањето во сила на Федералниот закон од 31.05.2002 година бр. 62-ФЗ „За државјанство на Руската Федерација“, кој не дозволува таков излез.

- Обезбедување на постапка за дозвола за откажување од руско државјанство

Апликантот Рајнхард Хајдрих, кој сакаше да се ослободи од руското државјанство и да стане без државјанство (лице без државјанство), кој беше одбиен од територијалниот оддел на ФМС, признаен како легитимен од Централниот окружен суд на Новокузнецк, регионот на Кемерово, испрати жалба до Уставниот суд на Руската Федерација за повреда на неговите уставни права клаузула "в" од член 20 од Федералниот закон "за државјанство на Руската Федерација" (основа за одбивање да се откаже од руско државјанство е отсуството на друго државјанство и гаранции за нејзино стекнување).

Судот одби да ја прифати жалбата, поради отсуство на повреда на уставните права на апликантот со оспорениот статут, со тоа не ја разгледа жалбата на

Хајдрих за основаноста, оправдувајќи го неговото одбивање со членот 6 од Уставот на Руската Федерација, како и со ставот б на чл. 4 од Европската конвенција за националност (Стразбур, 06.11.1997), што им овозможува на државите да спречат одрекување од државјанство во случаи кога едно лице како резултат станува лице без државјанство.

- Повеќекратно државјанство

Во голем број случаи, можна е ситуација кога руски државјанин е исто така државјанин на други држави.

-Повеќекратно државјанство - граѓанин на Руската Федерација има државјанство (националност) на една или неколку странски држави.

-Престојот во повеќе државјанства не ги ослободува таквите лица од одговорност. Таквото лице, по правило, е должно да плаќа данок во две држави, да извршува воена служба во две држави и е лишено од правото да извршува одредени позиции (адвокат, судија, државен службеник, итн.).

Според Уставот на Руската Федерација, граѓанин на Руската Федерација (цитат): „... може да има државјанство на странска држава (двојно државјанство) во согласност со федералниот закон или меѓународен договор на Руската Федерација“ (чл. 62).Државјанин на Руската Федерација, кој исто така има друго државјанство, Руската Федерација го смета само за државјанин на Руската Федерација, со исклучок на случаите предвидени со меѓународен договор на Руската Федерација или сојузниот закон.

Стекнувањето на друго државјанство од страна на граѓанин на Руската Федерација не повлекува престанок на државјанството на Руската Федерација.

Во моментов, следниве меѓународни договори на Руската Федерација се во сила, со кои се регулираат прашањата за повеќекратно (двојно) државјанство:

Договор меѓу Руската Федерација и Република Таџикистан за решавање на прашањата на двојно државјанство (1995 година).

До 18.05.2015 година беше во сила Договорот меѓу Руската Федерација и Туркменистан за решавање на прашањата за двојно државјанство (1993).

Така, во моментов терминот „двојно државјанство“ во Русија се применува само на државјани и на Русија и на Таџикистан. Во сите други случаи, се користи терминот „друго државјанство“.

- Правен статус на државјанин на Русија

Човековите права и слободи во Русија се утврдени во Поглавје 2 од Уставот „Човечки и граѓански права и слободи“. Прокламира дека државјанин на Руската Федерација ги има сите права и слободи на нејзината територија и носи еднакви обврски предвидени со Уставот на Русија.

Во науката, човековите права и слободи се поделени во шест групи:

-Лично

-Политички

-Економски

-Социјално

-Културен

-Еколошки

Во исто време, личните права се поврзани со статусот на граѓанин како личност (на пример, правото на живот) и затоа се својствени за сите луѓе. Политичките права следуваат од државата на државјанство. Затоа, во присуство на различно државјанство, граѓанин на Русија е лишен од одредени политички права (ограничувања на државната и општинската служба, повреда на пасивното право на глас, ограничувања за извршување на одредени позиции итн.).

Правата одговараат на должностите.

- Државјанство на Руската Федерација и брак

Односите по ова прашање се регулирани со член 8 од законот:

-Склучувањето или раскинувањето на бракот помеѓу државјанин на Руската Федерација и лице кое нема државјанство на Руската Федерација не повлекува промена на државјанството на овие лица.

-Промената на државјанството од страна на еден од сопружниците не повлекува промена на државјанството на другиот сопружник

-Раскинувањето на бракот не повлекува промена на државјанството на децата родени во овој брак или усвоени (посвоени) од сопружниците.

-По регистрирање брак, потребна е дозвола за привремен престој (RVP). Важи три години. Благодарение на оваа дозвола, има право да се работи без добивање дополнителни документи.

- Државјанство на деца

Односите по ова прашање се регулирани со член 9 од законот:

Државјанството на дете при стекнување или престанок на државјанството на Руската Федерација од страна на еден од неговите родители или двајцата негови родители се задржува или менува во согласност со законот.

-За стекнување или престанок на државјанството на Руската Федерација од дете на возраст од четиринаесет до осумнаесет години, потребна е негова согласност

-Државјанството на Руската Федерација на дете не може да биде прекинато ако, како резултат на престанок на државјанството на Руската Федерација, стане лице без државјанство

-Државјанството на детето не се менува кога ќе се смени државјанството на неговите родители, лишени од родителски права. Во случај на промена на државјанството на детето, не е потребна согласност од неговите родители, лишени од родителски права

- Атрибути на граѓанин на Руската Федерација

Членот 10 од законот вели дека документот со кој се потврдува државјанството на Руската Федерација е пасош на државјанин на Руската Федерација или друг главен документ што содржи назнака за државјанство на лице:

-Пасошот

-Пасош на државјанин на Руската Федерација е главниот документ што го докажува идентитетот на државјанин на Руската Федерација на територијата на Руската Федерација. Сите граѓани на Руската Федерација кои наполниле 14 години и живеат на територијата на Руската Федерација мора да имаат пасош.

Во согласност со Граѓанскиот законик на Руската Федерација, граѓаните стекнуваат права и извршуваат должности под свое име, презиме и покровителство. Формално, пасош не е потребен со цел граѓанинот да стекне граѓански права и да може да ги исполнува своите должности. Сепак, отсуството на пасош драматично ја намалува можноста на граѓанинот да ги остварува своите права, дури и ако тој има странски

пасош, возачка дозвола или воена лична карта, што му овозможува да биде единствено идентификувано.

Во 2010 година, Федералната миграциска служба на Русија идентификуваше 65 илјади лица кои живеат во Русија, кои имаат руски пасош, но немаат руско државјанство, бидејќи во времето кога ги добиле своите пасоши, нивните податоци не биле внесени во унифицирана база на информации. Одземени се 35 илјади пасоши за декември. Нивните сопственици ќе мора да ја докажат законитоста на руското државјанство на суд.

Заклучок

Од предходно изложените содржини навистина за државјанството може да се зборува од најразлични правни аспекти. Државјанството во своето значење има правна природа, свој историски развој, своја сепцифичност а тоа значи дека секоја земја и држава ја има регулирано оваа правна област.

Во оваа дипломска работа направивме обид од најразлични аспекти да ја разработиме тематиката за поимењето и дефинирањето на државјаството, начините и постапката за стекнување на правото на државјаство на Република Македонија, како е тоа регулирано со Законот за државјанство и со Уставот и слично.

Самата положба и можност за стекнување на право на туѓа територија односно држава, придолена за развој на општеството. Поради потреба од циркулација на стоки и услуги и се поголема афирмација на човековите права и унификација на општо прифатените стандарди, дошло до приближување на правната способност на странците кон правата кои ги има домашниот државјанин.

Реалната состојба во светот и покрај целосниот цивилизациски напредок се уште не може да ги избрише разликите кои постојат во општествата во однос на правата на странците. По прашањето за државјанство, не постои јасно унифициран систем на стекнување и губење на правата во меѓународното право, туку секоја земја тоа го уредува во согласност со своите законски рамки со исклучок на одредени елементи согласно со еднаквите делови.

Во теоријата државјанството во главно се сфаќа како посебен правен однос или правна врска која постои помеѓу поединецот и државата. Во основа, државјанството претставува јавноправен однос со траен карактер помеѓу физичко лице и државата, од кој произлегуваат правата и должностите за тоа лице, без оглед дали се наоѓа на домашна или странска територија.

Според тоа, државјанин е физичко лице кое е правно врзано за одредена држава од што за него произлегуваат посебни права и должности. Гледано од страна на поединец, постоењето на однос државјанство, значи врзување на дотичното лице за

конкретна држава на начин на кој формално и се признаваат сите права (политички, граѓански и економско социјални) во таа држава, но му се наметнуваат одредени должности при што, по правило, за остварување на правата и исполнување на должностите не е одлучувачко дали тоа лице се наоѓа на територијата на државата на која и припаѓа како државјанин или не.

Постојат три основни принципи за стекнување на државјанство, потекло, крвна врска, подрачје односно место на раѓање. Скоро да нема држава во светот во која важи само еден принцип, туку тие се комбинираат. Релевантен факт кој влијае на стекнување или престанување на државјанството може да биде и брачната заедница.

Користена литература

1. Бреоња, Б., Право на државјанство, Загреб 2015
2. Bulic, F., Sticanje I gubitak drzavjanstva u Srbiji u pogledu stranaca, Beograd, 2007
3. Varadi, T., Medjunarodno privatno pravo, Beograd 2012
4. Vodinelic, Uvog u gradjansko pravo, Beograd 2007
5. Feichenfeld, E., Encyclopedia at the social sciences
6. Борковиќ, И., Управно право, Народне новине, Загреб, 2002
7. Упоредни и историјски поглед на принципе стицања и престанка државјанства, МУП Србија, 2016
8. Закон за државјанство на РМ, Скопје, јануари 2017
9. Zlatkovic, J., Drzavljanstvo, nacionalni identitet I migracije, Revija za sociologiju, 2001
10. Research in International Law, Harvard Law School, American Journal of international Law
11. Convention of certain questions to the conflict of nationality law, Hague
12. Andrassy, J., Medjunarodno pravo, Skolska knjiga, Zagreb, 1990
13. Vienna convention on diplomatic relations, United Nations Treaty Series
14. http://www.mfa.gov.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=127&Itemid=543&lang=mk
15. Citizenship in the western tradition- Peter Riesenberg,The University of North Carolina Press,1992
16. Communication citizenship and social policy: rethinking the linits of welfare state-Andrew Calabrese, New York: Rowman&Littlefield, 1999
17. American citizenship: the quest for inclusion-Judith N. Shklar, Cambridge,Massachusets; London: Harvard University Press,2001
18. Multicultural citizenship-Will Kumlicka, Oxford:Clarendon Press,1998
19. Жените,државјанството и разликата(Woman,Citizenship and Difference)-Nira Yuval-Davis and Pnina Werbner, преведено од Кристина Хаџи-Василева, New York, 1999
20. Збирка на прописи од областа на државјанството- д-р Фиданчо Стоев и Мирјана Лазарова-Трајковска, Скопје,1998

21. Rimsko privatno pravo, Deseto izdanje-d-r Dragomir Stojcevic, Beograd,1978
22. Megjunarodno privatno pravo III- d-r Mihailo Jezdic I d-r Milan Pak, Beograd,1971
23. Меѓународно приватно право,изменето и дополнето издание-Трајан Бендевски, Скопје,2005
24. Zakon o drzavljanstvu: sa Pravilnikom za izvrsenje zakona-Sluzbeni list FNRJ, Beograd, 1954
25. Компаративен преглед на законодавството во РМ и конвенцијата за правата на детето- Давидовски. Б., Бужаровска.Г., Калајџиев.Г.,Мицковиќ.Д.,2010
26. Вовед во римско право- со предговор, ревидирана биографија и речник со латински поими од Ернест Мецгер. Николас.Б.,Просветно дело.Скопје.2009
27. Закон за државјанство- Службен весник на РСМ бр.67/92
28. Устав на РСМ, Службен весник на РСМ, бр.52/1991
29. Кривичен Законик, Службен весник на РСМ, бр.37/1996
30. Европска конценција за заштита на човековите права и основните слободи од 1950 година
31. Меѓународен пакт за граѓанските и политичките права, усвоен на 16 декември 1966 година
32. Универзална декларација за човековите права, усвоена на 10 декември 1948 година
33. Меѓународен пакт за економските, социјалните и културните права, усвоен на 16 декември 1966 година
34. Капустин Б.Г. Гражданство и гражданское общество
35. Маршалл Т.Х. Гражданство и социальный класс
36. Малахов В.С. Гражданство как объект социальной и философской теории
37. Перегудов С.П., Семененко И.С. Корпоративное гражданство: концепции, мировая практика и российские реалии
38. Българското гражданство - материалноправни и процесуални аспекти (Второ допълнено и преработено издание) 2004
39. Българско гражданство, документи за самоличност- Издателство: Паралакс

40. Закон за българското гражданство. Закон за българските документи за самоличност- Издателство: Нова Звезда
41. Българско гражданство. Процедури-Издателство: Сиела
42. Човекови права на лицата без државјанство - магистерски труд-Трајковска Нада,2013
43. Институтот отпуст од државјанство и неговата примена во Република Македонија и компаративна анализа на институтот отпуст од државјанство-магистерски труд- Велковска Ана,2012
44. Оправданоста на двојното државјанство : магистерски труд-Стефановски Игор,2013
45. Концептот на државјанството на Европската унија наспроти традиционалниот концепт на државјанство-магистерски труд-Марковска Анѓелина,2010
46. Социјална интеграција на бегалци и лица без државјанство во Македонија-монографска публикација
47. Позитивните и негативните последици од примената на законот за стекнување државјанство на Република Македонија : магистерски труд-Ѓорѓиева Елена,2016
48. Политиката на Република Бугарија за издавање на двојни државјанства на македонски граѓани : политички консеквенци за Република Македонија : магистерски труд- Ромевски Оливер,2014
49. Државјанството како точка на врзување во меѓународното приватно право : магистерски труд-Ѓорѓиоски Никола,2015
50. Bamboo & butterflies : from refugee to citizen-Criddle, Joan D,1998
51. Občni državljanski zakonik : pravna pravila Jugoslavija, Ljubljana : Pravna fakulteta, 1973
52. European citizenship at the time of crisis-Milovanović, Zlat R,2012
53. Introduction to active citizenship:Macedonia- Skopje:OPEN partners for development, 2004
54. Immigration & Citizenship in the 21st. century- Lanham : Rowman, 1998
55. https://ru.wikipedia.org/wiki/Гражданство_России
56. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_153/
57. https://sr.wikipedia.org/wiki/Држављанство
58. http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/gradjani/dokumenta/drzavljanstvo

59. https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_drzavljanstvu_republike_srbije.html
60. http://www.mup.rs/wps/portal/sr/gradjani/dokumenta/drzavljanstvo/prijem+u+drzavljanstvo
61. https://мвд.рф/folder/12364772
62. Državljanstvo : s naročitim obzirom na pravo FNRJ-Blagojević, Borislav T.
63. Zakon o državljanstvu : sa Pravilnikom za izvršenje zakona
64. Zakon o državljanstvu : sa komentarom